

CAPITOLUL VIII

Învățământul

Școala veche

Informațiile despre prima școală elementară românească din Covăsânț sunt furnizate de cronicarul maghiar György Széremi în *Epistola de perdicione regni Hungarorum 1484-1543*,³⁰⁵ în care, referindu-se la vizita regelui Ioan Zapolya la Lipova menționează că, la întoarcere, a înnoptat la Covăsânț, unde în dimineața următoare de 15 dec. 1532, fiind duminică a fost întâmpinat de școlari cu o cântare bisericească „*Gaudete iterum dico, gaudete*” (Bucurați-vă și iarăși zic bucurați-vă).³⁰⁶

Școala din secolul al XVIII-lea

Eliberarea zonei de sub turci la sfârșitul secolului al XVIII-lea a produs schimbări importante în viața românilor din aceste ținuturi, unele dintre acestea privind și învățământul.

Conform rezoluției din 1715-1723 statul și-a luat dreptul de a conduce, a inspecta, a controla și chiar de a desființa școlile, în funcție de activitatea lor. La începutul secolului al XVIII-lea școlile românești funcționau pe lângă biserici. Orele le ținea dascălul într-o încăpere a casei parohiale.

Odată cu urcarea Mariei Terezia pe tron, politica școlară inițiată de Curtea de la Viena a început să urmărească întărirea statului și formarea unor buni cetățeni, loiali politicii imperiului, buni executanți și fii aserviți.

Atât Împărăteasa Maria Tereza (1740-1780) cât și fiul acesteia, Iosif al

³⁰⁵ ***, *Monumenta Hungariae Historica*, Scriptorum; II, Pesta, 1857

³⁰⁶ Victor Țârcovcu, *Istoria învățământului din Banat până la anul 1800*, Ed. Didactică și pedagogică, Buc., 1978

II-lea (1780-1790) au considerat necesară dezvoltarea învățământului.

În 1745, Maria Tereza a înființat „Deputăția aulică ilirică” (Hof-Deputation in Illiricis) care a funcționat până în 1777 și care a avut sarcina de a se ocupa de problemele populației sârbești și românești, între care a avut și rezolvarea problemelor școlare. Hotărârile acestei comisii trebuiau aprobate de Cancelaria aulică austriacă, care însă se opunea în cazul multor probleme.

În 1763, Curtea de la Viena a dat dispoziție episcopilor ortodocși să se îngrijească de instruirea poporului în diecezele lor și să se înființeze școli, cel puțin în localitățile mai mari.

În anul 1769 a fost convocată la Carloviț Adunarea națiunii ilirice, care a luat în dezbatere și problema școlilor greco-ortodoxe. Hotărârile luate au fost cuprins în Regulament iliric.

În anul 1770 Maria Tereza a cerut Deputăției aulice ilirice să elaboreze un plan pentru dezvoltarea învățământului în comunele neunite.

La 20 mai 1771 a fost emis „*Normal patentul*”, care prevedea înființarea de școli triviale în localitățile în care acestea nu existau.

Referitor la manuale, se recomanda cumpărarea cărților produse la „preț mai mic” la Viena în tipografia lui Iosif Kurzböck.

Școala trebuia să aibă clădire proprie și învățător propriu. Cu toate acestea învățătorii urmau să fie numiți în părțile Aradului de episcopie, protopop sau primarul comunei.

În școlile triviale (naționale) înființate urma să se studieze: cititul, scrisul, socotitul și religia, iar în localitățile mai mari se puteau adăuga: agricultura, apicultura, îngrijirea animalelor.

Școlarii începeau să învețe de la 6 ani, iar dascălii trebuia să-i recenzeze între 6 și 13 ani. Limba de predare era limba maternă iar școlile erau întreținute din fondul școlar, obținut din donații din partea episcopilor, colecte și tasul III în biserică și contribuții în natură.

Curtea de la Viena revine asupra problemei școlilor românești, luând în 12 decembrie 1786, noi decizii:

1. Proprietarii domeniilor trebuiau să înființeze școli și să le întrețină.
2. Salarizarea învățătorului urma să se facă două treimi în natură și o treime în bani de către domnul de pământ.
3. Tineretul român urma să primească cărți, gratuit, câțiva ani.
4. Niciun învățător nu putea fi numit în satul său, pentru a evita succesiunea ereditară la postul de învățător.

Instrucțiunile acestea au fost transmise de către Episcopia Aradului

în comune motivand: „neunitul norod românesc ca cu învățătură să se împodobească.”³⁰⁷ Ca o consecință a acestor măsuri, contele Iancovici va inspecta comitatele Arad, Bihor, Hunedoara, Caraș, Timiș și Torontal în 1785 și va dispune înființarea a 74 de școli naționale românești. Cancelaria aulică aprobă 48 de școli elementare, la 26 martie 1789, în Comitatul Arad printre care: „Dud, Târnova... Covăsânț.”³⁰⁸

Însă, într-o conscripție din 1777 Covăsânțul apare cu școala elementară „pentru instruirea tineretului iliric de ritm neunit”³⁰⁹. Conform raportului pretorului Georgius de Salbeck, starea școlii, ca edificiu, era mediocră iar instruirea cădea în grija protopopului și judeului local. Învățătorul *Sava Popovici* era plătit cu 20 de creițari de la fiecare elev și o „vică” de grâu, cu obligația de a cânta și la biserică în strană. Elevii erau în număr de 14, școala era într-un local vechi și învățau, cum se ceruse, de fapt, cititul, scrisul, socotitul, cântatul și catehismul. Conform aceleași conscripții școala exista deja de un an, adică din 1776.

O altă mențiune despre școală apare în anul 1789, când în localitate a avut loc un diferend între preotul Petran din Covăsânț și învățătorul *Gheorghe Popovici*, care, nefiind acceptat aici a trebuit să plece.

În Conscripția din 1791, școala din Covăsânț avându-l ca învățător era *Ilie Cherechici* apărea menționată printre cele 63 de școli elementare care funcționau în dreapta Mureșului.

După 1792 când toate contractele privind școlile naționale sunt date inexistente și nule, numărul copiilor școlarizați scade, datorită dezorganizării lor sau datorită părăsirii școlilor de către învățători.

Un an mai târziu întreținerea școlilor a fost trecută de la domnii de pământ în grija comunităților sătești, la fel ca și plata învățătorului, domnii de pământ rămânând cu dreptul de a numii dascălii³¹⁰.

În această perioadă li se cerea învățătorilor să cunoască limba maghiară și metodică predării obiectelor în școala elementară.

După înființarea Preparandiei din Arad situația învățătorilor s-a reglementat, ei fiind plătiți de credincioșii ortodocși din sat din taxa de cult. Salarul era de 400 fl. în aur. În plus învățătorii mai primeau 16 jug. de pământ

³⁰⁷ Vasile Popeangă, *Un secol de activitate școlară românească în părțile Aradului 1721-1821*, Arad, 1974, p. 26

³⁰⁸ Ibidem, p. 27

³⁰⁹ Viorel Țigu, *Localități românești în decursul istoriei. Comuna Covăsânț, județul Arad*, în de Etnologie, Artă, Istorie, Lingvistică, Vol. 4, Timișoara, 1994, p. 55

³¹⁰ Vasile Popeangă, *Un secol de activitate școlară românească în părțile Aradului 1721-1821*, Arad, 1974, p. 47

arabil, 8 stânjeni de lemne de foc și locuință

Din 1813 învățământul a fost din nou reorganizat, școlile triviale devenind de 3 ani.

Cât privește școala din Covăsânț, dispunem de următoarele date oferite de diferite documente de arhivă:

- În anul 1810 inspectorul Pechata numește condiționat la Covăsânț pe învățătorul Iov Diaconovici, care avea carențe în privința metodicii.
- În 1811 cursurile școlii erau frecventate de 7 elevi.
- 1814-1815 frecventau doar 3 elevi, atunci era învățător Gheorghe Popovici și se precizează că este „sistematicesc și cu purtare bună.”
- 1817-1818 frecventau școala 25 de elevi; funcționau doi învățători: Gheorghe Popovici, învățătorul cel bătrân, care era absolvent al cursului de 15 luni al Preparandiei, aprilie 1813-septembrie 1814 și *Dimitrie Popovici*.
- În 1817-1818 la Covăsânț predă învățătorul *Ion Mânecan* care a fost și preot având pe vremea aceea 30 de elevi.
- 1819-1820 frecventau școala 13 elevi.
- În 1819 este amintit din nou *Dimitrie Popovici* și se preciza că localul școlii era neîncăpător simțindu-se nevoia unuia nou.
- În anul 1820-1821 dascăl era *Matei Chitu* cu o vechime de 7 ani care avea un salariu de 130fl. și restul de 96fl. se achita în bunuri materiale. Clasele I-III erau frecventate de 38 de elevi, din care doi erau fii de nobili și restul fii de țărani.
- În 1822 au fost recenzați 126 de băieți și 58 de fete din care frecventau școala 12 băieți și 4 fete.
- 1823-1824 a funcționat în Covăsânț, învățătorul *Mihai Popovici*, absolvent al cursului de 2 ani al Preparandiei.

În districtul Oradea, de care aparținea și școala din Covăsânț, în jurul anului 1824, în școli se studiau următoarele materii:

- 1. Catehismul – 2ore
- 2. Cunoașterea literelor -4ore
- 3. Silabisirea -3ore
- 4. Citirea -4ore
- 5. Aritmetica -3ore
- 6. Istoria Bibliei -3ore
- 7. Exerciții de scriere -3ore

- 8. Cântul ritual -2ore

Timpul de studiu era de 25 de ore pe săptămână, diferența dintre școli putea consta în numărul de ore alocat operațiilor aritmetice predate.

În anul 1841 la Șiria a fost înființată o „școală a pruncilor mici”- o grădiniță care îndrăznim să credem că și la Covăsânț se cunoștea despre așa ceva deși nu avem date concrete în acest sens.

Regulanemul școlar din 1845 prevedea existența unor școli elementare de două clase, în care se învăța scrisul, cititul și socotitul, și a unor școli superioare de patru clase, care urmau să pregătească școlarii pentru o meserie sau pentru cursurile unei școli medii.

Cele elementare cu două clase aveau un singur învățător iar în localitățile cu peste 100 de copii se putea înființa două sau mai multe școli.

La școlile superioare, la fiecare clasă era câte un învățător. Cursurile se țineau dimineața câte două sau trei ore și după amiaza două ore. După fiecare semestru se organiza câte un examen în fața părinților. Preoții erau directori locali și aveau responsabilitatea funcționării școlii. Învățătorul era verificat de directorul superior și de inspectorul districtual care trebuia să-l inspecteze o dată pe an. De asemenea învățătorul era obligat să aibă cursurile preparandiale și să aibă acordul domnului de pământ, putând să fie cantor dar nu notar. Salariul îi era asigurat de comunitate și putea varia în funcție de starea localității. În acea perioadă învățământul era obligatoriu între 6 și 12 ani iar promovarea în clasa a3-a se făcea pe baza unui examen în fața directorului, adică a preotului.

În 1850 a fost elaborat un nou regulament școlar, care aducea unele modificări. Instituțiile de învățământ puteau fi de stat sau particulare. Cele de stat erau accesibile tuturor copiilor iar cele particulare puteau fi închise dacă se dovedea că influențează poporul politic sau moral. Existau astfel:

- Școli elementare sau populare, care cădeau în răspunderea bisericii
- Școli de mijloc, adică gimnaziale sau reale, cu durată de 8 ani.
- Universități și institute de învățământ superior

Conscripția copiilor între 5-12 ani, de la școala din Covăsânț, în anul 1849/1850, a înregistrat 122 de copii din care frecventau școala 111 băieți și 15 fete. Învățător era Deac Gheorghe.

Un an mai târziu, la 22 octombrie, școala trivială a fost frecventată de 43 de elevi.

Școlile confesionale, ca cea din Covăsânț, erau îndrumate de protopopi

care aveau atribuțiile unor inspectori școlari.

Inspector școlar al Aradului în acea perioadă era Ion Rațiu, iar la Șiria protopopi erau P. Chirilescu (1862) și Ion Munteanu (1864). Pe lângă îndrumarea școlilor din subordine, protopopii trebuiau să țină o evidență a numărului de copii recenzați și a celor care frecventau școala, să viziteze cel puțin o dată pe an școala și să asiste la examenele școlare. Verificau de asemenea dacă orele se țineau regulat, dacă erau folosiți copiii în acțiuni extra didactice cum ar fi: tragerea clopotelor, dacă ajutau la curățenie în familie, pe ulițe și în comune. Inspectorii mai vegheau de asemenea ca salariile să fie plătite regulat și era necesar să impulsioneze construcția de clădiri mai mari care să poată să cuprindă mai mulți elevi.

În secolul al XIX-lea la școala din Covăsânț au funcționat următorii dascăli:

- *Nicolae Prohab* (1833-1866)
- *Porfirie Popescu* (1839)
- *Deac Gheorghe* (1849)
- *Ioan Popescu* (1854-1855)
- *Petru Miclăuș* (1855-1856) absolvent al Preparandiei; vorbea maghiara și germana; avea 127 de băieți și 40 de fete cu vârste între 6 și 12 ani; frecventau 37 de băieți și 3 fete, director era Ion Ciacovați
- *Trifon Miloș* (1855-1856)
- *Avacum Cociuba* (1860-1866)
- *Nicolae Chiș* (1866)
- *Vicențiu Biberea* (1868)
- *Teodor Muntean* (1869)
- *Teodor Lucaci și Elena Cure* [particulară] (1880-1881)
- *Ioan Miclăuși* (1881-1882)
- *Romul Liviu Papp* (1881)
- *David Balint* (1890-1891)
- *Pavel Dârlea* (1898)
- *Dimitrie Olariu* (1899) absolvă Preparandia, originar din Mâsca

În 1863 Consiliul locotenențial a instistat asupra pregătirii mai bune a elevilor, printre materiile de studiu fiind introduse:

1. Doctrina religiei
2. Lingvistică: citirea, gramatica, ortografia
3. Caligrafia
4. Socoata
5. Cântarea

În această perioadă la Covăsânț era învățător tot Nicolae Prohab și a avut recenzați 362 de copii (174 băieți și 188 de fete), din care frecventau școala 120 (99 băieți și 21 fete). De numele acestui învățător se leagă construirea școlii de la nr. 318 (unde există astăzi localul fără etaj) plasat vis-a-vis de Biserică. Mormântul lui se găsește în cimitirul de la Turn, dar în semn de cinstire covăsânțenii au pus o piatră funerară cu numele marelui dascăl în curtea bisericii. Bătrânii comunei spuneau că a fost un mare cântăreț rămânând de la el frumoase cântări în tradiția orală. Locuitorii comunei au știut să-i cinstească așa cum se cuvine pe cei care au fost dăruți în munca lor de apostoli. Legea școlară XXXVIII, din anul 1868, prevedea obligativitatea învățământului pentru toți copiii de la 6 la 15 ani, iar de la 12 la 15, cursuri de repetiție. Părinții erau obligați să-și trimită copii la școală altfel erau pedepsiți.

Dreptul de a înființa școli elementare, superioare, civile, preparandii etc. îl aveau statul, confesiunile religioase, comunele politice, diferitele asociații și chiar particulari. În cazul în care alți factori nu se îngrijeau de înființarea școlii elementare, această obligație cădea asupra comunei politice. Limba de predare în școala elementară era aleasă de cel care înființa școala, trebuia să fie vorbită de copii și de părinții acestora.

Planul de învățământ îl stabileau cei care înființau și susțineau școala, dar era obligatoriu să cuprindă un număr de obiecte de învățământ: religia și morală, scrierea și citirea, calculul mental și cu cifre, cunoașterea unităților de măsură și a monedelor, gramatica, exerciții practice din economia câmpului și din grădinărit, cunoașterea principalelor drepturi și dorințe cetățenești, punctarea, gimnastica orientată spre exerciții militare.³¹¹

Cu privire la școlile profesionale, legea preciza că „așa cum s-a obișnuit și până acum, întreținerea acestor școli se va face din contribuția credincioșilor, conducerea și supravegherea o vor avea autoritățile bisericești, iar statul își păstrează dreptul de supremă inspecție prin organele sale. Autoritățile bisericești au dreptul să aleagă învățătorii și să fixeze leafa lor, să aprobe

³¹¹ Bajo Jozsef, *Organizarea școlilor populare în Ungaria*, trad. P. Pipoș, Arad, 1911, p. 130 și Mihai Pârvulescu, *Școală și societate. Contribuție la cunoașterea formării elitelor românești din Banat în secolul al XIX-lea*, Ed. Excelsior Art, Timișoara, 2003, p. 51-53.

manualele școlare și planul de învățământ din școlile confesionale. Legea mai prevedea ca numărul elevilor dați spre instruire la un învățător să nu fie mai mare de 80. De asemenea se prevedea dreptul cadrelor didactice de a se constitui în asociații profesionale și se aduceau precizări în legătură cu salarizarea învățătorilor (salarul minim era de 300 de florini, la care se adăuga o locuință corespunzătoare, $\frac{1}{4}$ iugăre de pământ pentru grădină.³¹²

Congresul național bisericesc al Mitropoliei din Sibiu a alcătuit în anul 1869 Statutul Organic, care a stabilit și modul de funcționare al școlilor confesionale, în concordanță cu prevederile legii din 1868.

Față de legea din 1868, legea școlară din 1876 a întărit controlul asupra școlilor confesionale comunale iar cea din 1879 (Legea XVIII) a împus predarea limbii maghiare în toate școlile elementare în care predarea un se făcea în această limbă. Învățătorii care un cunoșteau limba maghiară erau obligați să urmeze cursuri de vară pentru a și-o însuși. Cei care în patru ani de la promulgarea legii dovedeau că nu cunosc bine limba maghiară, urmau să fie destituiți.

După 1882 nu se mai elibera nici o diplomă și numire de învățător decât celor care probau că și-au însușit bine limba maghiară.

Tot în această perioadă se cerea separarea băieților de fete. Această separare s-a făcut și în Covăsânț, lucru care reiese dintr-o adresa din anul 1885. Astfel, la 26 iulie 1885, învățătoarea Maria Bugariu din Șoimoș solicita Comitetului Parohial din Covăsânț postul de învățător la școala confesională de fete, post ce era vacant, menționând că ea a mai activat în comună în perioada 1879-1884.

În anul 1898, pe când învățător la școală era Profirie Popescu, la controlul făcut de protopopul Gheorghe Popovici, s-a constatat că școala de băieți de lângă Biserică era neîncăpătoare ca local.

Doi ani mai târziu în Covăsânț erau menționate trei școli confesionale, greco-orientale, una de fete și două de băieți.

Școala maghiară

Prin ordinul notarului Nessly Ianoș cu nr. 83102 din 1 octombrie 1881 s-a înființat la Covăsânț școala de stat maghiară, în locuința fosului avocat Dimitrie Caracioni.³¹³ Dascăl școlii maghiare a fost plătit de elevii,

³¹² Mihai Pârvulescu, op. cit., p. 52

³¹³ Violeta Țigu, *Localități românești în decursul istoriei. Comuna Covăsânț, județul Arad*, în

care mergeau benevol la această școală, cu câte 5 florini pe an. Învățător a fost Fabich Janos iar director medcul comunal Dr. Reisz Ferencz. În 1901 școala maghiară de stat în Covăsânț era frecventată de 128 copii și avea 2 învățători.

Tradiție orală vorbește și despre alte locuri, în care au funcționat școli în Covăsânț.

- O școală în curtea clădirii unde locuia preotul Gheorghe Baltă nr. 287
- O școală în casa locuită de Țigu Gheorghe
- În casa de la nr. 400, unde locuia Luca
- În casa de pe locul bisericii adventiste
- În casa locuită de Weber Francisc

Școala din Covăsânț la începutul secolului XX

În anul școlar 1905-1906 la „Școala Poporală Elementară cu clasele superioare III-IV – școala susținută de comuna bisericească greco-ortodoxă din Covăsânț” erau înscriși 86 de elevi din care s-au prezentat la cursuri 60 de elevi (24 de băieți și 36 de fete)³¹⁴. La acea vreme în școală se studia:

- Exerciții intuitive de scriere și cetire maghiară
- Gramatica limbii române
- Aritmetica și geometria
- Geografia și Constituția
- Istoria patriei și universală
- Naturale și economia
- Cântarea

Examenul final din data de 23 mai/7 iunie a fost susținut de către 76 de elevi în prezența unui public foarte numeros. Învățătorul din acea vreme, Pavel Olariu, a fost inspectat pe parcursul anului de 9 ori cu rezultate foarte bune: „am aflat 70 școlari și școlărițe. Învățătorul s-a ocupat cu Geografia. Curățenia, disciplina exemplare. Sporiu foarte bun.”³¹⁵ Directorul școlii în acea vreme era Ioan Miclăuș.

La Școala de fete cu clasele inferioare I-II, în anul școlar 1905-1906, învățător a fost Romul Liviu Papp. În clasa I erau 62 de eleve, iar în clasa a

de Etnologie, Artă, Istorie, Lingvistică, Vol. 4, Timișoara, 1994 1994, pp. 56

³¹⁴ Arhiva Școlii Generale „Corneliu Mikloși” Covăsânț

³¹⁵ Arhiva Școlii Generale „Corneliu Mikloși” Covăsânț

II-a 33.

La Școala inferioară de băieți, învățător a fost Alexandru Terebeș. În anul școlar 1905-1906, au frecventat școala 150 de școlari. Învățătorul Alexandru Terebeș a absolvit Institutul Greco-Ortodox Român din Arad în 1902-1903. A fost angajat la Covăsânț în 1905, după ce inițial a predat la Troiaș și Criscior. A avut un venit de 300 de coroane pe lună, a deținut 16 iugăre de pământ și a primit ca plată în natură produse agricole de 600 de coroane, lemne de foc de 160 de coroane.

Edificiul școlar se compunea din 2 chilii din văiușă, avea acoperiș de ciripă și era în stare bunișoară. O încăpere avea 9 metri lungime și 6 lățime, 5 ferestre iar mobilierul era format din masă, scaune, table de intuițiune, tablă neagră, table cu cetățeni români și table cu cetățeni maghiari.

Învățătorul Pavel Olariu a funcționat neîntrerupt la școala din Covăsânț până în anul 1919, când acesta va ajunge revizor școlar.

Legea școlară XXVII din 1907, cunoscută sub numele de „*legea Apponyi*”, a căutat să desființeze școlile confesionale românești, sârbești, slovace, să le înlocuiască cu școli de stat, în care limba de predare să fie cea maghiară. Legea sublinia că „*Fiecare școală și fiecare învățător, fără consiferare de caracterul școlii și de împrejurarea că beneficiază de ajutor de la stat sau ba, se îndatorează a dezvolta și întări în sufletul elevului spiritul de alipire către patria maghiară și conștiința apartenenței la națiunea maghiară, precum și modul de gândire religios moral*”.³¹⁶

Învățătorii

Romul Liviu Papp în 1905-1906

Pavel Olariu din 1905 până în 1918

Alexandru Terebeș din 1903

Gheorghe Boțoc din 1903

Gheorghe Popon din 1907

Școala din Covăsânț după Mare Unire

În 1919, după unire a fost înființată școala românească de stat din Covăsânț. Conform documentelor de arhivă avea doi învățători și era frecventată de 128 copii. Unul dintre aceștia a fost Gheorghe Popa (1919-1931) ajuns mai târziu

³¹⁶ Lazăr Triteanu, *Articolul de lege XXVII din 1907*, Sibiu, 1907, p. 17.

directorul acestei școli. (1920-1922)

O perioadă această școală va funcționa în paralel cu școlile confesionale, însă în urma unor disensiuni între cele două tipuri de școli, în cadrul „Comitetului parohial Covăsânt s-a pus problema predării școlilor confesionale statului român.

Pe învățătorul Pavel Olariu îl vom găsi neîntrerupt la școala din Covăsânt până în anul 1919, când va ajunge revizor școlar.

În anul școlar 1921-1922, când a venit în inspecție ca revizor, a consemnat că existau: „ 3 sale de clasă, un învățător titular, un învățător provizoriu și un ajutor, elevii înscriși în clasa I- 14, a II-a- 24, clasa a III-a -10, clasa a IV-a -7, clasa a V-a -5. ”³¹⁷ Director a fost Gheorghe Popa iar pe lângă Alexandru Terebenț școala i-a mai anut învățători pe Pavel Dârlea și pe un anume Adamovici.

Adunarea Generala a celei de a 24-a Reuniuni a Învățătorilor Români de la Școalele Poporale Confesionale din Protopopiatele Arădane, ținută la Arad în 6/19 iulie 1919, l- a ales în conducere, printre alții, și pe învățătorul Pavel Dârlea din Covăsânt.

În anul 1927 a fost ridicată școala frumoasă cu etaj, director școlar fiind tot Popa Gheorghe, decedat în comuna Galșa la 24 feb. 1959 la 81 de ani.

Conform Procesului Verbal din arhiva școlii Covăsânt, în 5 octombrie 1928 s-a prezentat pentru ocuparea postului de învățător la Școala Primară de Stat din Covăsânt, învățătorul Ion Jelecuteanu, care urma să preia clasa I.

Numele învățătorului Ion Jelecuteanu de la școala din Covăsânt este legat de o filă importantă a vieții culturale arădene din acea perioadă: apariția și editarea revistei „*Gazeta Învățătorilor*” al cărei redactor responsabil a fost încă de la primul număr, din septembrie 1929. Acest merituos învățător va publica cu consecvența în această gazetă alături de înv. Pavel Dârlea, Ion Vârtaciu, care era vicepreședinte la un alt ziar al dascălimii, revista culturală „*Școala vremii*”.

La „*Școala vremii*” vor semna articole importante Gheorghe Tudor, fost învățător și director al școlii din Covăsânt, precum și Alexandru Dijmărescu, un alt nume cu rezonanță în învățământul din Covăsânt.

Tot înv. Gheorghe Popa va fi primul dascăl al localului cu etaj al școlii de stat, local dat în folosință în anul 1927. Treptat interesul pentru școala va crește de acum, la fel ca și numărul de posturi de învățători.

În anul 1935 director al școlii a fost Alexandru Terebenț iar ca angajați

³¹⁷ Arhiva Școlii Generale „Corneliu Mikloși” Covăsânt

figurau:

- Dumitru Dijmărescu
- Ion Vârtaciu
- Cornelia Mureșan
- Elena Brădeanu

Patru ani mai târziu, celor de mai sus li se vor adăuga învățătorii Elena și Romul Drincu precum și Vasile Popovici.

După anul 1930, mai precis în anul 1932, apare și la Covăsânț „Școala de copii mici”, educatoare fiind Elvira Gimon (căsătorită Sava). Ea a avut recenzați la acea vreme 90 de preșcolari însă frecventau grădinița doar 58. Educatoarea venea din Nădab, o altă localitate din județul Arad.

În arhiva școlii din Covăsânț se menționează un număr crescând de dascăli, pe măsura trecerii timpului, situație ce oglindește creșterea populației școlare, care, în 1940, număra 328 de elevi, din care 226 frecventau școala. Preșcolari erau 68.

În acest an, o sală de învățământ a existat și în casa preotului Gheorghe Baltă, la numărul 287.

În anul 1942 apar nume noi de educatoare: Antonescu Adelina și Ionuțașiu Elisabeta la care se alătură învă. Bradin Mărioara, Vasile Nechiți, Vasile Gherasim (vine în 1941/42 din Pârvora, jud. Severin ca refugiat) Teodor

Școala din Covăsânț în perioada interbelică

Elevii școlii din Covăsânt în perioada interbelică

Absolvenții școlii din Covăsânt din 1920

Școala de băieți din Covăsânt. 1936

Absolvenții școlii din Covăsânt din 1940

Înșușirea unor cunoștințe de apicultură

Înșușirea unor cunoștințe de apicultură

Mărginaș și Octavia Mihălțeanu.

În această perioadă ia ființă o nouă cantină școlară, care vine în sprijinul copiilor săraci, hrana fiind asigurată prin daniile din partea sătenilor.

Mâncarea era pregătită de către femeile din comună în mod voluntar, fiecare învățător făcând de serviciu. Cantina a funcționat și în anul 1943.

Dintre învățătorii din Covăsânț, din această perioadă, s-a remarcat învă. Dimitrie Dijmărescu, absolvent al Școlii Normale din Timișoara, originar din Târgu-Jiu, de numele căruia se leagă construirea Căminului Cultural „Podgoria”, în 1933, și înființarea unei biblioteci cu 900 de volume. El a funcționat la școala de stat între anii 1930-1948 și a animat și viața culturală, în special corul din Covăsânț.

Gimnaziul unic din Covăsânț, cu 3 clase, a luat ființă în anul 1945 în casa locuită azi de Weber Francisc. Director a fost Gh. Tudor. Au mai funcționat aici Florea Ion, Crișan Liviu, Tulia Mihuța și Lamoș Ioan. În cadrul gimnaziului a funcționat și un cerc de folclor. Ulterior în acest local s-a mutat ciclul II al școlii elementare din localitate.

În anul 1948, pe vremea directorului Romul Drincu, colectivul didactic al școlii de stat număra 14 persoane:

1. Romul Drincu – director
2. Cuciureanu Emil
3. Bradin Maria
4. Florea Ioan
5. Popovici Cornelia
6. Cuciureanu Aglaia
7. Gurban Ioan
8. Lamoș Ioan
9. Pristoleanu Zenobia
10. Pristoleanu Dumitru
11. Drincu Elena
12. Luca Ileana
13. Gherman Dora
14. Mihuța Iulia

Contribuția dascălilor covăsânțeni la presa școlară a vremii

De asemenea, „Revista Învățătorilor”, i-a avut, în anul 1914, în colectivul de redacție și pe învățătorii Pavel Dârlea și Dimitrie Olariu, ambii din Covăsânț.

Numele învățătorului Ion Jelecuteanu de la școala din Covăsânț este legat

de o filă importantă a vieții culturale arădene din acea perioadă: apariția și editarea revistei „Gazeta Învățătorilor” al cărei redactor responsabil a fost încă de la primul număr, din septembrie 1929. Acest merituos învățător va publica cu consecvență în această gazetă alături de înv. Pavel Dârlea, Ion Vârtaciu, vicepreședinte la un alt ziar al dascălimii, revista culturală „Școala vremii”.

La „Școala vremii” publicația învățătorilor din Arad, au mai semnat articole importante Gheorghe Tudor, fost învățător și director al școlii din Covăsânț, precum și Alexandru Dijmărescu, un alt nume cu rezonanță în învățământul din Covăsânț.

Astfel, Ion Vârtaci a publicat un articol despre rolul activității străjerești în nr. 10 al revistei, motivând necesitatea acțiunii cu calde cuvinte, pătruns fiind de dragoste de neam: „*Din adâncul veacurilor apuse, de sub poala anilor ce trecură, din involburarea unui trecut măreț a izvodit ctitoria regală, <straja țării>, simbol de avânt și înfrățire pentru dreapta cinstire a înaintașilor și consolidarea viitorului*”.³¹⁸

În același spirit se înscrie și articolul „*Solidaritatea națională*” apărut în „Școala vremii” 1940, în care același învățător sublinia: „*Eroismul caracterizează neamurile mari*” sau „*Am ajuns la maturitate. Nu suntem un neam care trebuie dus de mână și integritatea națională vecinică este ultimul nostru cuvânt*”³¹⁹

Un alt articol pătruns de românism, apărut în „Școala vremii”, anul XV, nr. 3, martie 1944, a fost „*Pagini din chartea dreptății românești, 28 februarie 1785*”, dedicat martirului lui Horia și Cloșca..

Despre rolul bibliotecilor rurale a scris, cu măiestrie, Gheorghe Tudor³²⁰, într-un articol intitulat „*Biblioteci pentru învățători*”: „*Hotărât lucru! Trebuie biblioteci! Cărți încărcate de suflet care să potolească frigurile, să umple inima și mintea învățătorului (...) tânărul luminător, pătruns de mistica apostolatului, aduce cu sine, acolo pe unde îl va purta destinul misiunii sale-pasiunea de a frământa idei, de a pune întrebări și de a încerca într-un fel sau altul soluțiuni*.”³²¹

Tot aici trebuie menționat articolul „*Idei despre sat*” scris de înv. Dumitru Dijmărescu, („Școala vremii”, 1935, nr. 4) sau articolele înv. Ion Jelecuteanu,

³¹⁸ Școala Vremii, 1938, nr. 10

³¹⁹ Școala Vremii, 1940, nr. 3/4

³²⁰ În. Gheorghe Tudor s-a clasat pe primul loc între cei 71 de absolvenți cu media 9. 17 venind la Covăsânț din 1931

³²¹ Școala Vremii, 1937, nr. 4

redactor responsabil al ziarului „Gazeta învățătorului”. Unul dintre articolele lui Jelecuteanu se referă la „*Problema școlii de copii mici*” iar motto-ul pus la început era: „*Veniți să trăim pentru copiii noștri!*”

Putem spune prin urmare că dascălii școlii din Covăsânt au adus în paginile revistelor ideile noii pedagogii, ale școlii active dar și suflul românismului, direcții ce amprentau învățământul interbelic în județul Arad.

Școala din Covăsânt în perioada 1949-1989

„Legea pentru reformarea învățământului” adoptată la 3 august 1949 aducea semnificative modificări pe planul învățământului românesc care va deveni „învățământ de stat unic și laic”. Se desființează astfel școlile confesionale și cele particulare, se elimină religia și se vor preda toate disciplinele într-un spirit științific.

Treptele învățământului vor fi:

- Învățământul preșcolar
- Ciclul I cu clasele I-IV
- Ciclul II cu clasele V-VII
- Învățământ mediu- corespunzător liceului (3 clase)
- Învățământ superior (învățământ universitar)

Pe lângă forma de zi a învățământului care a avut diferite statute: Școală primară de stat (I-VII) curs inferior și curs superior, Școală elementară (I-VII) ciclul I și ciclul II, Școală generală cu clasele I-VII, au existat și la Covăsânt, la fel ca și în alte localități, învățământul fără frecvență (clasele I-VII) și cursuri de alfabetizare.

La cursul de alfabetizare cerințele impuneau înscrierea tuturor femeilor până la vârsta de 55 de ani și a bărbaților până la 60 de ani.

Din arhivele școlii din Covăsânt reiese că, în anul 1947/48, la cursul de alfabetizare, care se derula pe parcursul lunilor octombrie, noiembrie, decembrie și ianuarie erau înscriși în ciclul I -108 cursanți iar în ciclul II-6 cursanți.

În 1950 erau înscriși 217 elevi, iar la grădiniță 45 preșcolari. Școala se numea „Școala de 5 ani Covăsânt” și era condusă de Ioan T. Florea care păstora următorii dascăli:

1. Cuciureanu Emil
2. Lamoș Ioan

3. Gurban Ioan
4. Ispravnic Victor
5. Lamoș Ileana
6. Pristoleanu Zenobia
7. Gherman Dora

În 1956/57 director al școlii era Ciobotea Ilie (înv) și dascăli erau următorii:

1. Bijan Cornel
2. Cuciureanu Emil abs. Șc. Normală
3. Pantea Crăciun abs. Șc. Normală
4. Șiclovan Nicolae
5. Lamoș Ioan abs. Șc. Normală 6 clase
6. Lamoș Ileana abs. Șc. Normală
7. Popa Octavia
8. Pristoleanu Zenobia abs. Șc. Normală – continua Filologia București
9. Baltă Ileana Șc. Pedagogică
10. Drincu Elena Șc. Normală
11. Golumbeanu Dumitru Șc. Normală
12. Baltă Dorina Șc. Normală
13. Weber Niculina înv.
14. Șiclovan Nicolae Șc. Normală

Numărul de elevi era la acea vreme de 189.

Din 13 iulie 1956 se revine la școala medie de 4 ani iar în planul de învățământ apar discipline noi care vor asigura educația marxist-leninistă. Din anul școlar 1958/59, în mediul rural se va introduce obiectul „Agricultură” și lucrări pe lotul școlar, la IAS și CAP, precum și lucrări de atelier.

În anul școlar 1960/61 numărul de școlari era 246, școala era tot de 7 ani și avea următorul colectiv didactic:

1. Baltă Ileana
2. Pristoleanu Zenobia
3. Păcurar Doina
4. Drincu Elena
5. Lamoș Ileana
6. Weber Niculina
7. Cuciureanu Emil
8. Pantea Crăciun
9. Ciobote Ilie

10. Golumbeanu Dumitru

Director era Ileana Lamoș

În 1968 prin Legea Învățământului nr. 57 se va aduce obligativitatea învățământului de 10 ani.

Arhiva școlii din Covăsânț ne oferă câteva date privind populația școlară în anul școlar 1969/70, fiind vorba de 276 elevi, din care la ciclul I -147 iar la ciclul II-131, învățământul fiind de 8 clase. Un an mai târziu colectivul didactic număra 13 cadre didactice care au fost următoarele:

1. Lamoș ileana – director
2. Lamoș iuliana – învățător
3. Păcurar Doina – învățător
4. Prines Ana – învățător
5. Weber Niculina – învățător
6. Pantea Crăciun – învățător
7. Tipescu Cornelia – prof.
8. Ciobotea Ilie –prof.
9. Tătar Doina – prof.
10. Crâșnic Ecaterina – prof.
11. Ilie Persida – educatoare
12. Opriș Delia – educatoare

iar din iunie 1973 învățământul va fi structurat astfel:

- Ciclul primar -4ani
- Ciclul gimnazial -4ani
- Prima treaptă de liceu -2ani
- Treapta a II-a de liceu -2 ani la zi și 3 ani fără frecvență și seral
- Învățământ superior- 4 ani

După 1970, la Școala din Covăsânț, cu ciclul gimnazial de 8 ani, au fost organizate noi cursuri pentru alfabetizarea adulților care nu aveau 4 clase până la vârsta de 40 de ani precum și cursuri fără frecvență pentru clasele V-VIII.

Aici intrau tinerii sub 25 de ani care au repetat mai mult de 3 ani și adulții, mai ales membrii de partid care nu aveau absolvite 8 clase, sarcina de partid impunând examinarea la obiectele importante: română, matematică, istorie, geografie.

În această perioadă baza materială a școlii din Covăsânț se compunea din clădirea cu etaj, corpul vechi al școlii, clădirea nouă, construită după anul 1960, precum și un atelier de desfășurare a practicii, în special lucrări de

tâmplărie, atelierul fiind dotat pentru acest domeniu.

Din iunie 1973 învățământul din România va fi structurat astfel:

- Ciclul primar -4ani
- Ciclul gimnazial -4ani
- Prima treaptă de liceu -2ani
- Treapta a II-a de liceu -2 ani la zi și 3 ani fără frecvență și seral
- Învățământ superior- 4 ani

Situațiile statistice din anul școlar 1976/77 indică o ușoară creștere a populației școlare și preșcolare precum și a numărului cadrelor didactice, ajungând la 18.

1. Ilie Persida – educ.
2. Opriș Delia – educ.
3. Niculescu Mariana –educ.
4. Căldare Doina – înv. Cls. I B
5. Moț Natalia- înv. Cls. I A
6. Luca Zena –în. Cls. aII-a
7. Colf Traian –în. Cls. aIII-a A
8. Vesa Floare –în. Cls. aIII-a B
9. Weber Niculina – înv. Cls. aIV-a
10. Tătar Doina –dirig. Cls. aV-a prof. Istorie-Geografie
11. Vanc-Farcaș Mărioara – dirig. Cls. aVI-a prof. Română-Franceză
12. Tipescu Cornelia – dirig. Cls. aVII-a prof. Limba Română
13. Vesa Liviu –dirig. Cls. aVIII-a, prof. Matematică
14. Baltă Nicolae –prof. Matematică
15. Drăucean Maria – prof. Biologie
16. Roșu Floare – prof. Ed. Fizică
17. Colf Milina – prof. Istorie-Geografie
18. Lamoș Ileana – director prof. Chimie- Biologie

Urmărim în continuare colectivul didactic și efectivele de elevi în continuă creștere până aproape de evenimentele din Decembrie 1989.

Astfel în 1980-81 la ciclul primar existau 8 clase cu 190 elevi, la ciclul gimnazial 6 clase cu 175 elevi iar la preșcolari existau 3 grupe. Cadrele didactice care erau puse în slujba copiilor covăsânțeni erau:

- a. Educatoare:
 1. Ilie Persida
 2. Opriș Delia

3. Miculescu Mariana
- b. Învățători:
 1. Căldare Doina
 2. Moț Natalia
 3. Luca Zena
 4. Lamoș Iuliana (detașată la Pâncota)
 5. Iancu Tatiana
 6. Colf Traian
 7. Vesa Floare
 8. Weber Nicolina
 9. Bardi Zenica
- c. Profesori:
 1. Baltă Nicolae
 2. Vesa Liviu
 3. Vanc Farcaș Mărioara
 4. Fluieraș Voichița
 5. Mișu Maria
 6. Lamoș Ileana- Director
 7. Roșu Florica
 8. Ștefan Dorina
 9. Văduva Silvia
 10. Călb Maria
 11. Ciutina Vioara
 12. Colf Milina

În anul 1985/86 populația școlară era de 350 elevi din care 160 la ciclul primar «și 190 la ciclul gimnazial, directorul școlii este Baltă Nicolae, colectivul didactic numără 23 învățători, educatoare și profesori.

Aceștia erau:

1. Opreș Delia –educ.
2. Ilie Persida – educ.
3. Weber Nicolina – înv.
4. Tomi Natalia – înv.
5. Luca Zena –în.
6. Tudur Tatiana –în.
7. Bardi Zenica –în.
8. Colf Traian –în.
9. Vanc Farcaș Mărioara
10. Bodârlău Cornel

11. Vesa Liviu
12. Farcaș Mitru
13. Popescu Viorica
14. Valea Domnica
15. Mișu Maria
16. Colf Milina
17. Suci Lidia
18. Cociuba Veronica
19. Keresz Tiberiu
20. Kalmar Mihai
21. Fluieraș Voichița
22. Ciutina Vioara
23. Baltă Nicolae – director

Activități extrașcolare

În acea perioadă elevii școlii lucrau pe lotul școlar, unde cultivau cereale dar și în sectorul de creștere a albinelor și a animalelor mici, cum au fost iepurii.

Lucrau de asemenea, mai mult în scop didactic, grădina din fața școlii, spre biserică unde cultivau parcele, pe clase cu: legume, zarzavaturi, flori.

Grădinița avea o sală de clasă la moară, apoi la grădina de vis-a-vis de CAP, precum și la casa preotului Terebenț. Mai târziu s-a construit localul atașat clădirii dispensarului și atunci grupele de grădiniță s-au mutat toate aici.

După instaurarea regimului comunist a fost impulsionată și activitatea cultural-artistică din școală, care primește o amprentă politică, înscriindu-se în mișcarea națională „Cântarea României”, mai ales după anul 1965.

În acest sens școala a fost nevoită să organizeze manifestări cultural-artistice care să marcheze momentele semnificative din istoria poporului român dar mai ales unele evenimente politice, congrese, conferințe naționale ale P. C. R..

Școala din Covăsânț a avut brigăzi artistice care interpretau diverse montaje literar-artistice și formație de dansuri populare. În sfârșit în cadrul școlii a funcționat un grupul coral al cadrelor didactice. Toate au fost instruite de dascăli ai școlii printre care amintim: Vesa Liviu, Tomi Natalia, Oprîș Delia, Fluieraș Voichița, Ilie Persida.

Un rol important a avut și etnomuzicologul Ioan T. Florea din Covăsânț care a pregătit grupul coral feminin al dascălițelor din Covăsânț, ajuns la

faze superioare ale festivalului „Cântarea României”. Repertoriul a fost ales cu mare grijă de profesorul Ioan T. Florea dintre creațiile autentice ale zonei noastre.

Și activitatea extrașcolară a fost o condiție absolut necesară a oricărui dascăl în acea perioadă.

Dascălii au fost de obicei și bibliotecari iar în cadrul bibliotecilor se desfășurau acțiuni cum ar fi: întâlniri cu scriitori, mese rotunde, expoziții de carte, seri de basme, diverse proiecții.

Printre cei care au lucrat la bibliotecile din comună amintim: Weber Nicolina, Tomi Natalia, Fluieraș Voichița (biblioteca comunală), Tipescu Cornelia, Farcaș Mărioara, Boba Cristina, Blaj Nelia-în prezent (biblioteca școlii).

Tot din rândul cadrelor didactice au fost aleși, de obicei, președintele sindicatului pe comună, secretarul UTC, secretarii Comitetului comunal de partid și deputați în anumite circumscripții în comună.

Cadrele didactice au participat de asemenea la recesămintele organizate pe raza comunei sau au făcut parte din comisiile care au organizat sau au asigurat desfășurarea alegerilor.

De asemenea a fost absolut obligatorie participarea la învățământul politic-ideologic de la nivelul școlii. Referințele privind participarea la activitatea politică, obștească, artistică constituiau condiții pentru calificativele anuale

Formația de dansuri a școlii

Acordarea premiilor

Pionierii școlii din Covăsânț

sau pentru înscrierea la concursurile pentru obținerea gradelor didactice.

Cât privește elevii, aceștia au fost incluși în organizațiile Șoimii patriei pentru preșcolari Pionieri și UTC.

Dascălilor le revenea și sarcina de a fi instructori de pionieri. La nivelul școlii noastre începând din 1964 au îndeplinit aceste sarcini cadre didactice cum au fost:

- Prof. Baltă Ileana
- Prof. Tătaru Doina
- Prof. Bodârlău Cornel
- Înv. Bardi Zenica
- Ed. Opriș Delia

Rezultate deosebite obținute de elevi

Se cuvine să menționăm rezultate laudabile ale multor elevi ai școlii din comuna Covăsânt, fiind grăitoare și pentru strădaniile elevilor dar și ale dascălilor. Peste ani, foștii elevi au devenit profesori (cei mai mulți), medici, ingineri, oameni de calitate, ducând cu cinste numele satului lor pe unde i-a risipit destinul sau profesiunea aleasă.

Sunt ilustrative nume ale premianților claselor V-VIII în anul școlar 1960/61:

- Clasa a V-a:
 - Cute Petric- Dumitru → Ajuns profesor (Premiul I)
 - Luca Constantin → Ajuns profesor- inginer (Premiul I)
 - Cuciureanu Lucia → Scriitor, profesor (Premiul II)
 - Covalcic Tulia → Profesor (Premiul II)
 - Telnecan Cornel → Cadru militar (Premiul III)
- Clasa a VI-a:
 - Baltă Traian → Profesor (Premiul I)
 - Rotaru Dora → Asistent medical (Premiul II)
 - Ciutina Vioara → Profesor (Premiul II)
 - Delamarian Vioara (Premiul II)
 - Farcaș Mărioara → Profesor (Premiul II)
 - Stefu Codrin Voicu (Premiul III)
 - Voștinar Voichița → Profesor (Premiul III)
 - Ciutina Rodica → Profesor (Premiul III)
- Clasa a VII-a:
 - Berzovan Dumitru → Inginer Diplomat (Premiul I)

- Ciutina Teodor → Profesor (Premiul I)
- Dădulea Nicolae → Inginer Cehia (Premiul I)
- Nădășan Alexandrina (Premiul II)
- Baltă Ioan (Premiul II)
- Stan Gheorghe → Profesor (Premiul III)
- Ilica Ioan (Premiul III)

Între absolvenții de 10 ai școlii, cu medii între 9. 50-10. 00, se numără printre alții, în 1971/72: Weber Gabriela, Ciutina Livia, Colf Monica apoi Lapoș Zenica, Păcurari Codrin, iar în anul școlar 1977/78 s-au remarcat de asemenea cu medii peste 9. 50: Rus Gheorghe, Chiș Codruț, Rob Daniela, Farcaș Constantin și multi, mulți alții.

Școala din Covăsânt în anii democrației 1989-prezent

Odată cu evenimentele din Decembrie 1989 învățământul a suferit im-

Școala Generală „Corneliu Mikloși” Covăsânt,

Vechea clădirea a școlii renovată

Grădinița din Covăsânț

portante transformări, alături de întreaga societate. S-a trecut spre un sistem bazat pe libertăți individuale, spre formarea de competențe, urmărind integrarea omului cu eficiență în societate dar și în spațiul european sau structurile euroatlantice.

Au fost scoase din programa școlară materiile comuniste și a fost reintrodusă religia.

Din anul școlar 1998/99 reforma curriculară s-a concretizat prin implementarea „Curriculumului Național” și Noul Plan Cadru de învățământ. S-a elaborat în acest sens un set de programe școlare, ghiduri, metodologii, manuale alternative.

Se va vorbi de acum de 7 arii curriculare:

- Limbă și comunicare
- Matematică și științe
- Om și societate
- Arte
- Educație fizică și sport
- Tehnologii
- Consiliere și orientare

Noul Curriculum Național vizează formarea de capacități și atitudini, adaptarea conținuturilor la realitatea învățării, o mai mare flexibilitate, orientare spre inovație „un cap bine construit și nu unul plin”. Se va vorbi de acum de obiective cadru, de referință, operaționale.

Perfecționarea cadrelor didactice se realizează prin forme multiple: comisiile metodice, cercuri pedagogice, participarea la cursuri de formare fie prin CCD, masterat, mentorat, evaluator, facilitator sau formări în cadrul unor proiecte. Școala din Covăsânt a câștigat în 2005 un proiect PHARE, <Șanse egale la educație în școlile arădene>, dedicat în special copiilor cu probleme de învățare, a celor din familii defavorizate sau celor cu studii generale incomplete. S-a finalizat nu doar cu o formare a cadrelor didactice ci și cu organizarea unei clase „Șansa a doua”, desfășurarea unui învățământ de sprijin pentru copii cu CES și nu în ultimul rând prin realizarea a 90% din încălzirea centrală din clădirea cu etaj.

Evenimentele din Decembrie 1989 au deschis noi orizonturi indivizilor, permițând libertatea de mișcare a oamenilor.

În această perioadă comuna și școala din Covăsânt au fost vizitate imediat după evenimentele din decembrie 1989 de către un grup francez din Chateau Renauld cu care s-au stabilit relații de prietenie, cele două localități fiind azi

înfrățite.

Aceste relații de prietenie s-au concretizat prin vizite reciproce din 4 în 4 ani, sponsorizări la școală și în bani pentru realizarea încălzirii centrale la localul nou, tombole, concursuri desfășurate cu premii, dar mai ales excursii în Franța ale unor grupuri de elevi, cadre didactice și cetățeni din comună.

Printre fondatorii acestei prietenii româno – franceses au fost prof. Fluieraș Voichița, prof. Farcaș Mărioara, dr. Căpățână Marius, prof. Ciceu Vioara, prof. Natalia Tomi din partea română, iar din partea franceză: George Bertain, Michelle Berthelot, Anne Grenut, dl. Savary.

Referindu-ne acum la populația școlară și cadrele didactice în 1991/92 efectivul era de 233 elevi, iar în 1993/94 continua să scadă ajungând la 221 iar cadrele didactice erau 17:

1. Călb Maria
2. IliePersida
3. Opriș Delia
4. Baltă Silvia
5. Bardi Zenica
6. Weber Nicolina
7. Palalogos Maria
8. Bupte Viorica
9. Baltă Nicolae
10. Fluieraș Voichița
11. Farcaș Mărioara
12. Colf Milina
13. Bodârlău Cornel
14. Șopț Mihai
15. Bereche Nicoleta
16. Smitz Gabriela
17. Tomi Natalia – director

În anul 1999/2000 la clasele I-IV erau 158 elevi iar la V-VIII, 106 elevi, procentul de promovabilitate la finele anului era de 80. 97% din care peste 60% aveau medii peste 8.

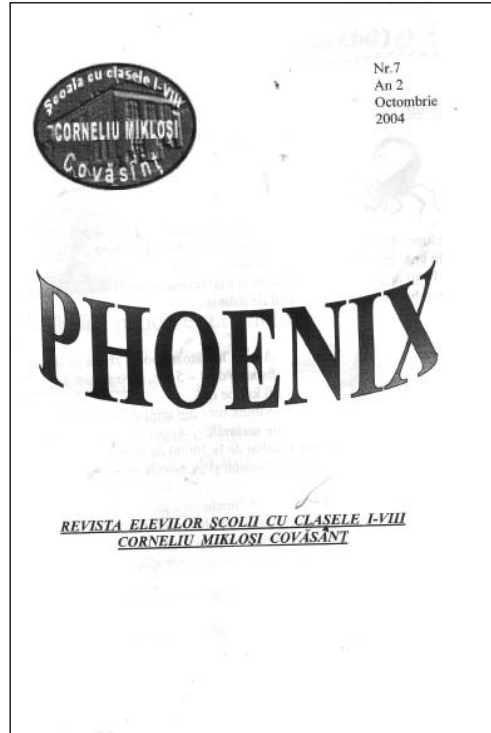
Cadrele didactice din acel an erau:

1. Beuca Rodica
2. Opriș Delia
3. Opriș Mihaela
4. Suciu Viorica
5. Moldovan Sorina

6. Irimie Lia
7. Ciocan -
8. Crăciunescu Marinela
9. Boba Cristina
10. Palalogos Maria
11. Bardi Zenica
12. Baltă Nicolae
13. Bodârlău Cornel
14. Șoț Mihai
15. Ciceu Vioara
16. Fluieraș Voichița
17. Balaș Gabriela
18. Farcaș Mărioara
19. Tomi Natalia – director

În 2007/08, director fiind Balaș Gabriela, efectivele școli au fost de 121 elevi la ciclul primar și 93 elevi la ciclul gimnazial. Cadrele didactice din acel an școlar au fost:

1. Rășinar Alina
2. Gligan Ancuța
3. Bardi Zenica
4. Suciu Viorica
5. Memetea Florica
6. Jiva Monica
7. Blaj Nelia
8. Faur Mihaela
9. Tomi Natalia
10. Ciceu Vioara
11. Fluieraș Voichița
12. Baltă Nicolae
13. Brici Andreea
14. Back Ana
15. Iercoșan Marius
16. Oneț Marius
17. Buda Lucreția (educ.)
18. Beuca Rodica (educ.)
19. Țigan Ioana (educ.)

Revista școlii

20. Weisz Rodica (educ.)

În anul 2003 școala din Covăsânț și-a schimbat denumirea, în Școala Generală „Corneliu Mikloși” Covăsânț, după numele academicianului Corneliu Mikloși, fiul preotului Ioan Miclăuș, preot ortodox român fost și director al școlii noastre. Un bust alăturat plăcii comemorative de pe zidul școlii va cinsti din 2012 memoria academicianului din Covăsânț.

Performanțele școlii

Elevii școlii noastre au participat în ultimii 20 de ani cu rezultate laudabile la diverse concursuri școlare cum ar fi: olimpiadele la limba română, istorie, matematică, biologie, la care elevi cum ar fi: Fechet Florin, Lazăr Ramona, Luleș Cristina au obținut premii și mențiuni la fazele județene iar la istorie, eleva Paula Tomi a obținut locul I calificându-se pentru faza națională.

La concursul „Sanitarii pricepuți” grupele conduse de profesorul Șoț Mihai s-au calificat aproape an de an pe locuri fruntașe la județ, calificându-se chiar pentru faza națională a acestui tip de concurs.

Copii de 10 (zece) cu diplomă de excelență au fost după 2000: Paula Tomi și Răzvan Cucer care au finalizat 8 ani cu medii doar de 10, medii care

Întâlnirea fiilor satului în 2003 la schimbare numelui școlii

Sfârșit de an școlar. Promoția 2001-2002

Început de an școlar

vorbesc de munca, dăruire, ambiție, competență, de ce nu, sacrificii dar și despre aceleași calități și multe altele ale magistrilor lor, dascăli ai școlii din Covăsânț. Cu ei dar și cu mulți alții pe care nu am apucat să-i pomenim școala se mândrește.

Se poate mândri Covăsânțul cu oameni de valoare dați țării și nu numai, de școala din localitate.

Simțirea unor copii ai școlii de azi este concludentă pentru ceea ce sunt dar mai ales garanție pentru ceea ce vor fi acești copii, care-și cunosc și iubesc rădăcinile:

„Orice gând mă determină să fiu mândra de tine, satul meu. De ce? Pentru că tu m-ai acceptat ca om, în tine aveam să învăț să-mi respect părinții, să cred în Dumnezeu, să transform momentele frumoase în unele speciale. Nu cred că aș mai vrea să te părăsesc, să te las așa bătrâncum ești, strămoș al strămoșilor, cu datorii de viață și povești de dragoste. Te-aș putea părăsi dacă aș ști ca oriunde aș ajunge aș găsi același loc, același loc sfânt, ferit de răutățile naturii în care să mă reîntorc oricând cu bucurie. Aici m-am născut, aici am mâncat prima înghețată, aici m-am împrietenit, aici creșteam și mă maturizam. Tot aici mi-ar plăcea să rămân, în satul luminat și bombat ca o covată. ” (Pădurean Roxana- fostă elevă a școlii Covăsânț, promoția 2010/11)

Casa mea e satul meu – spune Alina Hrișcă, elevă în clasa a VIII-a la școala din Covăsânț: *„Locuiesc în satul meu drag, Covăsânț. Aici am învățat să râd, am învățat să plâng. Aici am făcut primul pas în viață, am învățat cele mai duiase cuvinte și chiar tot ce știu până acum. Aici se găsește o parte din sufletul meu și aici va rămâne mereu. Când plec undeva departe, știu unde îmi este locul, casa mea e satul meu și îmi spun ușurată: Am ajuns în sfârșit acasă!”*

Pentru Covăsânțan Adelina – satul său e o poveste, să fie oare și povestea numelui ei?

„Nu am cuvinte să spun cât de minunată este această comună pentru mine. Îmi este atât de dragă cu toate lucrurile ei și sunt mândră că locuiesc în acest loc. La fel de dragi îmi sunt și copiii de aici, pe care îi cunosc de o viață și fără de care nu aș fi ceea ce sunt azi.

Comuna Covăsânț cu toate frumusețile ei ascunde o îndepărtată și frumoasă istorie și aici s-au născut oameni minunați și de valoare.

Înainte să cresc, mi-am dat seama cât de norocoasă sunt că trăiesc într-o astfel de comună atât de binecuvântată și fericită de dezastre.

Sunt mândră să pot spune că trăiesc în Covăsânț și nu regret nicio clipă

petrecută aici. ”

Satul meu – un colț de rai – spuneși Raluca Coste, elevă în clasa a VIII-a a școlii noastre.

„Oriunde m-ar purta aripile destinului, nu voi putea uita niciodată satul meu natal.

Un sat micuț și totuși mare în visele mele. Aici s-a născut și trăiește copilăria mea.

Dar nu doar ea mă leagă de acest sătuc ci și istoria, părinții, dorul, frumusețea locurilor natale, trecutul și prezentul. Când mă gândesc la satul meu am sufletul plin și plinătatea lui mă copleșește. Îmi amintesc cum stăteam pe prispă și ascultam vocea duiasă a bunicii care îmi spunea povești vechi. Deși sunt amintiri din trecut încă au loc în inima mea. Satul meu este tot ce-mi doresc, deși anii trec, pentru mine el este mereu tânăr. Înconjurat de dealuri, câmpii și păduri, vegheat de stejari, încălzit de razele blânde ale soarelui și mângăiat de vânt, el stă de secole neclintit, aici. Aici obiceiurile și tradițiile poartă un ecou adânc al anilor trecuți. Acest loc pitoresc este un colț de rai. ”

CAPITOLUL IX

Viața culturală

Căminul Cultural

Inițiativa construirii unui Căminul Cultural în Covăsânț a apărut în anul școlar 1930/31 din inițiativa învățătorului Dijmărescu, care dorea să amenajeze în viitorul cămin o bibliotecă populară. Conform documentelor de arhivă inițiativa a fost pusă în practică la 14 aprilie 1933, când ia ființă Căminul Cultural „*Podgoria*”, autorizat prin adresa nr. 22733/ 1933 de Casa școalelor și culturii poporului din București. Deviza instituției de cultură proaspăt înființată a fost „*ridicarea satului prin el însuși*.” Directorul căminului a fost învățătorul Dijmărescu.

În perioada interbelică în cadrul căminului a funcționat un cor bărbătesc, format din 50 de persoane, o formație de dansuri și o trupă de teatru toate alcătuite din țăranii din comună.

Pe lângă cămin a funcționat și o bibliotecă cu un număr de 900 volume. Din evidentele vremii biblioteca avea 300 de cititori și 5423 cărți citite.

În anul 1938-39 se construiește actuala clădire a căminului cultural.

După 1945, primul conducător al căminului cultural a fost Ioan Spos, apoi, în perioada 1948-1956, Emil Cuciureanu, ca din 1956 până în 1967 să dețină funcția de director Ioan Lamoș.

În anul 1967 în cadrul Căminului Cultural a funcționat o echipă de dansuri formată din opt perechi de dansatori, o brigadă artistică de agitație formată din 12 persoane, o echipă de teatru de amatori formată din 10 persoane, un taraf format din 4 muzicanți, soliștii vocali Petru Rus, Petru Roman, Delia Ilica, solist dansator Ioan Mițiți, solist instrumentist Gheorghe Ionaș, la taragot.

Dintre distincțiile primite la diferitele concursuri naționale, regionale și raionale, de aceste formații consemnăm Premiul I pe regiune primit de echipa de teatru de amatori din Covăsânț și Premiul I pe raion primit de solistul Petru Rus.

Corul din Covăsânț în 22 feb. 1937

Formația de dansuri din Covăsânț 1973

În semn de apreciere pentru activitatea desfășurată Căminul Cultural din Covăsânț a primit un aparat de proiecție, un acordeon și cărți pentru bibliotecă în valoare de 500 lei.

După primirea aparatului de proiecție, în localitate a început să funcționeze de 3 ori pe săptămână un cinematograful, care avea lunar 1800-2000 de spectatori.

În anul 1966, Biblioteca comunală, cu un inventar de 5122 volume, funcționa în clădire proprie, având o sală de lectură și un depozit pentru cărți. La sfârșitul anului avea 1113 cititori și 10400 cărți citite.

În anul 1971 căminul, biblioteca și cinematograful continuau să funcționeze. În prezent funcționează doar Căminul Cultural și biblioteca.

În prezent localitatea are o formație de dansuri intitulată „*Podgorenia din Covăsânț*” care participă la diferite spectacole și festivaluri în județ și în țară.

Începând cu anul 2010 în luna iunie în localitate se organizează Festivalul de Folclor „Ioan T. Florea”, care în anul 2012 a ajuns la a III-a ediție. În luna iulie are loc un alt eveniment cultural important pentru comună, Festivalul Tradițiilor Românilor de Pretutindenii, care a ajuns și el la a III-a ediție adună formații folclorice ale românilor din afara hotarelor țării.

În sfârșit, în fiecare an în septembrie în localitate se organizează, Sărbătoarea Vinului, specacol folcloric iar în decembrie Festivalul de Colinde.

Activitatea corală

Cea mai importantă activitate culturală, desfășurată în sat pe durata de 150 de ani a fost cea corală.

Inițiatorul primelor două coruri din Covăsânț a fost învățătorul Nicolae Prohab, repartizat în această localitate la absolvirea Preparandiei din Arad în anul 1854. Primul cor a fost un cor bisericesc de copii³²², care dădeau răspunsurile liturgice la unison, iar al doilea, tot bisericesc, cunoscut în sat drept „*corul bătrân*”, a fost cel al țăranilor vârsnici, la două voci.

Din vechiul repertoriu al corului bătrân a făcut parte Hora Unirii de Vasile Alecsandri. Cunoscută în Covăsânț sub numele de *Hai să dăm mână cu mână*

³²² Corul copiilor și-a încetat activitatea după reforma învățământului din 1948, prin 1953. vezi Ioan T. Florea, *Un cor supracentenar din podgoria Aradului*, în Scrieri etnomuzicologice, Arad, Editura Mirador, 1997, p. 96

Corului din Covăsânț la 60 de ani de existență. 1983

Corului din Covăsânț la 60 de ani de existență. 1983

Corului din Covăsânț la 60 de ani de existență. 1983

Corul "Bunavestire" al Bisericii ortodoxe române la Festivalul de colinde.

se cânta într-o variantă melodică transilvană³²³, diferită de cea compusă de Alexandru Flechtenmacher.

În plus, la Covăsânț melodia „Horei Unirii” a început să fie cântată de muzicanții locali la hora satului, ca *mărunțel*.

Desființat în vreme de război, el a fost reorganizat în perioada interbelică de învățătorul Dimitrie Dijmărescu, și mai târziu din nou de Ponta Emil și de Lamoș Ioan.

În perioada comunistă corul bătrânilor a activat în cadrul Căminului Cultural. În 1967 era format din 60 de persoane. Dintre distincțiile primite în această perioadă la diferitele concursuri naționale, regionale și raionale, la care a participat corul din Covăsânț, menționăm câștigarea Premiul I pe regiune.

Corul bătrânilor funcționează și azi sub numele de Corul „*Bunavestire*”. În paralel cu acesta, în localitate activează și corul „Ortodoxia”, format din tineri ortodocși, elevi și studenți din comuna Covăsânț și mai recent un cor de copii. Toate aceste coruri au susținut în ultimii ani concerte de muzică sacră la Viena, în Cehia, la Gyula, Ungaria, au făcut înregistrări radio și tv., au cântat la slujbe în mai multe biserici și mănăstiri din străinătate. Cantorul și dirijorul corului de bărbați și tineret este teologul Marius Oneț.

³²³ Cu această Hora Unirii în variantă melodică transilvană s-au dus țărani în 1918 la Alba Iulia.

CAPITOLUL X

Fii satului, oameni de seamă

În Covăsânț s-au născut de-a lungul vremii oameni, care au sfințit cu numele lor locul în care au ajuns, aducând implicit cinste locului lor de baștină. Alături de ei sunt însă și acei care au venit în acest sat din alte locuri, care au trudit pentru binele oamenilor de aici și care au făcut din satul Covăsânț o așezare de frunte a Podgoriei. Și unii și alții merită amintirea și recunoștința noastră.

Urmași de nobili români mutați la Covăsânț

În secolele XVIII și XIX urmașii mai multor familii înnobilate în secolul al XVII-lea de principii Ardeleni, precum Balint din Ciuci, Sida din Hălmagiu s-au mutat în Covăsânț

Fii intelectuali³²⁴

1. *Iosif Petric*, născut în Covăsânț, a ajuns dirigintele poștei din Arad în 1783.
2. *Mihai Șerban*, născut în Covăsânț, a ajuns judecător la Tribunalul din Arad prin 1783.
3. *Gheorghe Șerban*, născut în Covăsânț, a ajuns procuror la Tribunalul din Arad prin anii 1789.
4. *George Popovici* (1788-1830), născut în Covăsânț, a studiat teologia la Vârșeț și a ajuns preot la Măderat.

³²⁴ Listă întocmită de Nicolae Bâru vezi Monografia comunei Covăsânț, lucrare manuscrisă, p.

5. *Petru Popovici* (1811-1843), născut în Covăsânt, a studiat teologia la Vârșeț și a ajuns preot în Măderat.

6. *Maximilian (Mișu) Balint*, născut în Covăsânt ajunge preot în Covăsânt și Alexandra Nicoară din Gyula. Va avea doi copii, pe David (Vidu) Balint și pe Melania, căsătorită Micloși, mama savantului Cornel Mikloși.

7. *Ioan Popescu*, născut în Covăsânt, a ajuns preot în Covăsânt prin anii 1835-1850.

8. *Ioan Filipaș*, născut în Covăsânt, a ajuns învățător în Sarafola (azi Saravale, jud. Timiș) prin anii 1879-95.

9. *Teodor Lucaci*, născut în Covăsânt, a ajuns învățător în Gyula-Vârșand, prin anii 1882-1909.

10. *Avram Cociuba*, născut în Covăsânt, a ajuns învățător în jud. Timiș, prin anii 1861-76.

11. *David (Vidu) Balint*, născut în Covăsânt, a ajuns învățător în Zărand, prin anii 1893, revizor școlar în Arad prin anii 1925-38.

12. *Dimitrie Caracioni*, născut în Pecica, ajunge avocat și notar în Covăsânt prin anii 1894.

13. *Ioan Popovici Deseanu*, născut în Bichiș la 22 februarie 1831, după absolvirea dreptului la Budapesta ajunge asesor consistorial și avocat în Arad. Se stabilește în Covăsânt, ajunge deputat dietal. A murit ca om sărac în 6 aprilie 1892.

14. *Ioan Berzovan*, născut în Covăsânt la 6 Ianuarie 1880 își ia diploma la Academia Comercială din Arad și funcționează ca inspector financiar în Arad până la pensionarea sa, în Arad, în anul 1948.

15. *Ioan Popescu*, născut în Căvăsânt la 6 aug. 1880, ca fiu al învățătorului Porfirie Popescu. Își ia bacalaureatul la Liceul premonstratens din Oradea după care termină teologia și dreptul și ajunge preot în Toracul Mare. De aici în 1904 este transferat la Pecica și ridicat la treapta de protopresbiter, calitate în care activează până în 1946 când se pensionează.

16. *Mihai Voșian*, născut în Covăsânt în anul 1880. A studiat la Preparandia din Arad și din 1906 a funcționat ca învățător în Giula. În 1919 continuă studiile

Învățătorul Teodor Lucaci

Dr. Sofroniu Sângeorgean

la Academia militară și se încorporează în Reg. 93 Inf. în Arad ajungând la gradul de căpitan. Funcționează aici până la pensionarea sa. A decedat în anul 1946 în Covăsânț.

17. *Aurel Cure* născut în Covăsânț în anul 1883. Studiază la Preparandia din Arad apoi se angajează funcționar la Uzinele electrice din Arad. Moare în anul 1950 în Arad.

18. *Iuliu Cure* născut în Covăsânț, termină teologia și trăiește ca particular în Arad.

19. *Emil Micloși* născut în Covăsânț la 17 aprilie 1889. După terminarea Colegiului Moise Nicoară din Arad în anul 1906, studiază dreptul la Universitatea din Cluj și la cea din

Budapesta. În 1910 își ia doctoratul în drept și devine avocat.

20. *Dr. Sofroniu Sângeorgean*, născut în Covăsânț la 21 Septembrie 1896. Tata a fost agricultorul Ioța Sângeorgean iar mama Elena Bâr. A urmat studiile secundare la Lipova și Arad după care a studiat și a obținut doctoratul în drept la Universitatea din Cluj. În continuare a activat ca avocat în Oradea unde s-a căsătorit cu Maria Cornelia Butaru cu care a avut trei fete (Marinela, Elena, Valeria). Pentru o vreme a fost ales primar al Orăzii.

21. *Dr. Vasile Tudur*, născut în Covăsânț a urmat studiile liceale în Arad apoi dreptul la Universitatea din Cluj unde în 1919 obține titlul de Doctor în drept.

22. *Dimitrie Magoș*, născut în Covăsânț, a urmat studiile liceale în Arad după care s-a înscris la Politehnica din București, obținând diploma de inginer.

23. *Ioan Schauer*, născut în Covăsânț, urmează liceul în Arad și Politehnica în București, obținând diploma de inginer.

24. *Ioan Caracioni*, născut în Covăsânț în anul 1854, urmează studiile secundare la Arad, apoi cursul de notari. A funcționat ca notar comunal în comuna Iosaș, plasa Hălmagiu, până la moartea sa, în anul 1912.

25. *Traian Baltă*, născut în Covăsânț, urmează Școala normală din Arad apoi Academia Teologică din Arad. A funcționat ca preot în Miniș.

26. *Liviu Crișan* (1927-1989). Născut în Covăsânț în 13 sept. 1927, urmează în perioada 1938-1950 Școala normală „Dimitrie Țichindeal” din Arad. În perioada 1946-1950 a fost învățător în Covăsânț. Din 1951 până în 1954 urmează Facultatea de Agronomie Timișoara.

La absolvire se angajează la C. A. P. Vladimirescu apoi din 1953 până în 1959 a fost șef de serviciu plan la GAS Șiria iar din 1959-1967 inginer șef la G. A. S. Șiria. În perioada 1967-1971 a fost a fost șef fermă la I. A. S. Barațca. Din 1971-1973 a fost șef birou la Întreprinderea Viei și Vinului Arad iar în perioada 1973-1989 inginer șef la I. V. V. Arad. A contribuit la dezvoltarea sectorului viticol în unitățile C. A. P. Moare la 27 mai 1989, la 61 de ani.

Notarul Ioan Caracioni

*Nicolae Bâru (1883-1967)*³²⁵

Preotul profesor Nicolae Bâru s-a născut la 6/18 octombrie 1883 în satul Covăsânț (jud. Arad) ca fiu a lui Gheorghe Bâru și al Mariei Brădean. Școala primară a făcut-o în satul natal după care a studiat la Arad la Preparandie obținând diploma de învățător în 1906. În același an la 29 august a fost numit învățător în satul Otlaca (azi Grăniceri, jud. Arad). În paralel urmează Institutul Teologic, absolvind studiile clericale și fiind sfințit în 1920.

Numit preot la parohia ortodoxă română din Turnu, în paralel cu activitatea preoțească în perioada 1921-1922 a fost suplinitor la catedra de Cântare bisericească și tipic în cadrul Institutului Teologic din Arad. De asemenea, a funcționat o vreme mai îndelungată ca profesor la Școala Medie din Arad.

Dincolo de aceste activități curente, de care s-a achitat cu profesionalism și competență, cea mai mare realizare spirituală a preotului Nicolae Bâru a fost cea legată de sfințirea izvorului cu ape tămăduitoare de la Feredeau și construirea unui paraclis, în locul celui care existase aici, cu multă vreme în urmă. În acest sens, încă din 1906 începe să organizeze pelerinaje cu elevii și credincioșii la acest izvor.

³²⁵ Pavel Vesa, *Clerici cărturari arădeni de altădată*, Editura Gutemberg Univers, Arad, 2008, p. 369-371

Cornel Mikloși

În anul 1920, proaspăt hirotonit, în prezența unui grup de 500 de credincioși săvârșește la Feredeau o ceremonie religioasă, ocazie cu care sfințește izvorul.

În sfârșit, în anul 1931, împreună cu credinciosul Nicolae Baciș, un credincios din Covăsânț construiește un mic paraclis, o clădire pentru chilii, trapeza și obucatarie. Paraclisul cu hramul „Sf. Mucenic Gheorghe purtătorul de biruință” a fost sfințit de Episcopul Dr. Grigore Comșa al Aradului, asistat de Arhimandritul Policarp Morușca, de la Mănăstirea Hodoș Bodrog, de ziua Înălțării Domnului, la 9 aprilie 1932.

În prezența înaltelor fețe bisericești și a unui mare număr de credincioși, Nicolae Bâru prezintă plin de emoție istoria schitului. De altfel el este și primul care a scris istoria schitului de la Feredeau, rămasă în manuscris.³²⁶

Al doilea merit remarcabil al preotului Nicolae Bâru a fost acela de promovare a cântării bisericești. Cea mai importantă lucrare a fost *Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur* din 1934, pusă pe note și scrisă pentru patru voci, „de preotul N. Bâru, profesor”. „Biserica și școala” din 1934 anunța că Nicolae Bâru mai avea pregătite pentru tipar *Iromolghionul, Plângerea din Sâmbăta Sfințelor Patimi și Monografia comunei Covăsânț*,³²⁷ însă din motive necunoscute nici una din aceste lucrări nu vor ajunge să vadă lumina tiparului. Mai puțin cunoscută este preocuparea sa de pune pe note melodii de joc din părțile arădene. O parte din colecția sa a fost depusă în 1950 de Ioan T Florea la Institutul de Etnografie și Folclor din București. Stabilizat la bătrânețe în Arad, se stinge din viață la vârsta de 83 de ani, după o scurtă suferință.

Cornel Mikloși (1887-1963)³²⁸

Academicianul Prof. Dr. Cornel Mikloși s-a născut la 5 martie 1887 în localitatea Covăsânț, ca fiu al preotului ortodox Ioan Mikloși (Miclăuș) și al

³²⁶ Vasile Cucu, *Monografia Mănăstirii Feredeau*, Timișoara, 2002, p. 151

³²⁷ Rămasă în manuscris, lucrarea se găsește la Muzeul bisericesc din Covăsânț

³²⁸ ***, *125 ani de la nașterea academicianului Cornel Mikloși (1887-1963)*, Editura Sudura, Timișoara, 2012

Melaniei, fiica preotului Maximilian Balint. Primele clase le-a făcut în satul natal după care a continuat studiile la Arad, la secția clasică a Gimnaziului Superior Regal (actualul Colegiu „Moise Nicoară”). Studiile superioare le-a început la Facultatea de Electrotehnică din cadrul Politehnicii din Karlsruhe (1905/1906) ca să continue, în perioada 1906/1907, 1907/1908 și 1908/1909 la Facultatea de Mecanică a Universității Tehnice Maghiare din Budapesta, ca bursier Gojdu.³²⁹ În anul 1909 a obținut diploma de inginer mecanic cu mențiunea „*cu distincție*” și următorii ani (1909-1911) a rămas asistent la Catedra de tehnologie mecanică condusă de profesorul A Rejtő. În mai 1912 obține titlul de doctor în științe tehnice cu disertația „*Observații la încercarea materialelor pentru curele de transmisie.*”

În anul 1915 se căsătorește cu Emilia Heinrich, absolventă a Academiei de Muzică din Budapesta, fiica directorului Academiei Comerciale din Budapesta, și nepoata secretarului general al Academiei de Științe Ungare.

În anul 1919, după susținerea lucrării de abilitare cu titlul „*Despre formarea aliajelor*”, obține gradul de docent.

După Marea Unire, animat de dragostea de țară se întoarce în patrie să-și pună cunoștințele dobândite în slujba ei. Inițial s-a angajat la Depoul de locomotive din Arad de unde, după trei ani (1919-1921), s-a mutat la Timișoara, unde a fost numit director al Intreprinderilor de Tramvaie și apoi director al Uzinelor Electrice. Rămâne director și după contopirea celor două întreprinderi, până în anul 1949.

În perioada 1947-1962 a fost profesor și șef de catedra la Institutul Politehnic Timișoara, iar din 1954 până în 1963, când survine decesul șeful secției de sudură și directorul Centrului de cercetări tehnice ale Bazei Academiei Timișoara. În anul 1955 a devenit membru al Academiei Române.

Moare, la 10 august 1963, la vârsta de 76 de ani.

A fost un om cu o cultură vastă, care vorbea curent 7 limbi, un cercetător și un profesor eminent.

După obținerea doctoratului, timp de 50 de ani a avut o vastă și susținută activitate științifică. A publicat peste 150 de lucrări științifice, atât în țară cât și în străinătate.

Primele sale preocupări științifice s-au manifestat în domeniul tehnologiei mecanice. Dintre lucrările pe această temă face parte și cea din 1943 intitulată „*Influența umidității și a iuțelii de deformare asupra însușirilor fizice ale stofelor de lână, bumac și in.*”

³²⁹ Cornal Sigmirean, *Istoria formării intelectualității românești din Transilvania și Banat în Epoca Modernă*, Presa Universitară Clujană, 2000, p. 606.

Tot în domeniul tehnologiei mecanice se înscrie și lucrarea „Creșterea grăunților cristalini într-un disc de turbină”, publicată la Londra în 1951.

A mai fost preocupat de uzura roților dințate și a conceput chiar un aparat de măsurare a acesteia, de problema combustibilului, adică a cărbunilor utilizați la uzina electrică.

Însă domeniul de cercetare care îl consacră va fi cel al sudurii. Cercetarea problemelor legate de sudură le începe după primul război mondial.

În anul 1934 apar la Timișoara lucrările „*Transformatori de sudură*” și „*Generatori pentru sudura cu arc electric.*” În anul 1936 publică la București împreună cu prof. C. C. Teodorescu prima lucrare la nivel superior din domeniul sudurii, intitulată „*Procedee industriale de sudură*”, pe care o va prezenta la Congresul internațional de sudură de la Budapesta.

Înventează o instalație semiautomată de sudat șine tip Taurus care va fi brevetată în România și Elveția și care va fi utilizată și de R. D. Germană și R. P. Chineză.

O lucrare de mare avengură este și cea intitulată „*Studiul comparativ al diferitelor procedee de sudură aplicate șinelor de cale ferată*”.

În ultimii ani de viață Mikloși și-a văzut visul cu ochii: promovarea largă, pe baze științifice a sudurii în România, ca rod al școlii românești de sudură pe care o conducea.

Pentru meritele sale științifice în domeniul sudurii a fost distins cu titlul „*Om de știință emerit*” și cu Premiul de Stat al României pe anul 1962. De asemenea a fost decorat cu „*Steaua Republicii Populare Române*”, clasa I.

În paralel cu activitatea de cercetare a desfășurat și o bogată activitate didactică. Începe prin a suplini în perioada 1925-1930 a cursului de Tehnologie mecanică la Școala Politehnică din Timișoara.

În anul universitar 1927/28 a predat la Universitatea Tehnică din Budapesta cursul de *Metalografie*.

În 1947 a fost numit profesor la Institutul Politehnic din Timișoara, fiind șef al Catedrei de utilizare a energiei electrice și al Catedrei de Sudură, până la pensionarea din 1957.

A fost primul coordonator de doctorat de la Facultatea de Electrotehnică. Pentru activitatea sa didactică a fost distins de două ori cu „*Ordinul Muncii*” clasa I.

Alături de cercetarea științifică și de cea didactică, Mikloși a desfășurat la locul de muncă și o activitate tehnică și organizatorică.

Ioan T. Florea (1920-2001)

S-a născut în comuna Covăsânț în anul 1920, ca fiu al lui Toma (1885-1949) și al Martei (1886-1964). A avut două surori, Maria (1911-1920) și Roza (1922-1938), ambele dispărute înainte de vreme, prima la 9 și a doua la 16 ani.

După absolvirea școlii elementare din Covăsânț, în anul 1934, s-a înscris la Școala Normală din Arad, unde a studiat până în anul 1942. În toată această perioadă a avut trei eminenți profesori, care l-au ajutat în formarea sa profesională: pe prof. Ioan Lipovan, la teorie și vioară, pe fratele acestuia, Octavian Lipovan, la studiul glasurilor și pe Caius Lepa, directorul școlii în acea perioadă, doctor în etnologie la Universitatea din Viena, pe care l-a considerat părintele său spiritual.

Ca elev, Ioan T. Florea a cântat în orchestrasimfonicăașcolii, la violoncel. În anul 1939 această orchestră a „normaliștilor”, cu colaborarea vocală a Liceului comercial arădean de fete, a interpretat în prezența lui Tiberiu Brediceanu, pe scena Palatului Cultural din Arad, opereta „La seceriș”, care s-a bucurat de un mare succes.

Primele culegeri de folclora început să le facă încă din perioada anilor de liceu, lucrând, sub îndrumarea prof. Ioan Lipovan, pe fișe tip Brăiloiu³³⁰.

Înaltul profesionalism, din perioada interbelică, al acestei școli a dus la formarea unor specialiști de excepție,

Ioan T. Florea

Elev la școala Normală din Arad. 1934

³³⁰ Constantin Brăiloiu este întemeietorul etnomuzicologiei românești.

precum Traian Mârza, ajuns șeful catedrei de folclor a Conservatorului de muzică din Cluj, Mircea Emandi devenit un strălucit tenor la Opera din Timișoara sau Dimitrie Emandi, ajuns director al Conservatorului de muzică din Timișoara. Coleg cu ei, Ioan T. Florea va ajunge la rândul său cel mai prestigios etnomuzicolog din vestul României din ultimii 60 de ani.

În anul 1945, la eliberarea din armată, se va angaja în învățământ și anume la Gimnaziul unic cu 3 clase din Covăsânț, înființat chiar în acel an, în casa locuită azi de Weber Francisc. Prin strădania tânărului profesor și director Florea, în cadrul gimnaziului a funcționat un cerc de folclor al elevilor.

În februarie 1949, când a luat ființă Institutul de Folclor din București, Ioan T. Florea a fost angajat aici ca cercetător, devenind coleg de birou cu prolificul etnomuzicolog Ilarion Cocișu. În această perioadă de început a muncii sale de cercetare a fost îndrumat de Tiberiu Alexandru, o altă personalitate marcantă în cercetarea folclorului muzical românesc.

Din această perioadă bucureșteană a activității lui Ioan T. Florea, menționăm campania de cercetări folclorice de la Covăsânț, din iarna 1949-1950, cu o largă participare de specialiști din toată țara. Institutul de Folclor din București s-a deplasat vreme de două săptămâni în podgoria arădeană pentru a face culegeri de folclor muzical.

Ioan T. Florea cu mama la Covăsânț

O parte de înregistrări s-au făcut la Căminul Cultural, altele în sat. Cu această ocazie a fost înregistrat, pe cilindri de fonograf, și tariful din Covăsânț al lui Ioan Muntean Manole.

În ciuda aprecierii de care se bucura la Institutul de Folclor, Ioan T. Florea se întoarce în locurile natale pentru a-și îngriji mama bolnavă.

Va fi angajat ca folclorist la Filarmonica de Stat din Arad, unde va activa vreme de 28 de ani, până la pensionare.

Cât privește munca de culegere de folclor muzical, o nouă campanie de cercetare la Covăsânț va desfășura în perioada 1961-1962, de data aceasta împreună cu renumitul

folclorist Ovidiu Bârlea. Înregistrările s-au făcut pe benzi de magnetofon. În urma acestei activități, Ioan T. Florea a adunat și pus pe note de la talentații instrumentiști covăsânțeni 225 de melodii de joc, cele mai multe cântate în diverse ocazii în localitate. Dar cercetările sale au depășit hotarele podgoriei, întinzându-se în toată Tara Zărandului, în Câmpia Aradului, Banat, Bihor, Hunedoara.

A fost în același timp și un observator fin al tradițiilor locale. Din 1940 a fost prezent an de an la Târgul de la Găina, la nedeile și rugile organizate în județul Arad.

Alături de numeroasele culgeri muzicale efectuate în teren, făcute cu acribia marilor etnomuzicologi ai României, din dorința de a salva tezaurului folcloric arădean, a desfășurat și o importantă activitate științifică. A participat la conferințe și simpozioane, a scris articole și cărți, făcând cunoscută în țară și în străinătate bogăția folclorică a Covăsânțului, a satelor arădene, a zonelor de interferență cu ținuturile bihorene și bănățene. A ajuns pentru studierea unor teme de sinteză să-și extindă cercetările până în Maramureș și Sălaj. Și-a făcut propria sa colecție de piese muzicale.

A participat în jurii la festivaluri naționale, a fost invitat la conferințe și simpozioane, desfășurând o susținută activitate științifică.

În timp, a publicat numeroase articole pe teme muzicale în reviste de specialitate. A publicat două cărți, care vor ajunge de referință pentru toți cei interesați de folclorul muzical al podgoriei și părților arădene: *Folclor muzical*

Cu moșii în Munții Apuseni

În curtea casei din Covăsânț. 2 iulie 1984

În curtea casei din Covăsânț cu soția Ileana

din județul Arad. *500 melodii de joc* (Buc., 1975) și *Studii de etnomuzicologie*, Editura Mirador, 1997.

La acestea s-a adăugat transpunerea pe note a celor 150 de cântece din volumul *Drag mi cântecul și jocul. 150 cântece populare* (Buc. 1975)³³¹.

În 1990, la înființarea Rapsozilor Zărandului a fost angajat, pensionar fiind, ca și consultant de specialitate până în anul 2000.

S-a stins din viață în anul 2001, discret, la fel cum a trăit. A fost înmormântat în cimitirul din deal alături de familie, nu departe de colna din vii³³², în care, în tinerețe și-a petrecut multe ceasuri punând pe note materialele muzicale înregistrate.

Zenobia Pristoleanu Colf (1924-2005)

Fiică a acestui sat, Zenobia Pristoleanu Colf s-a născut la 12. oct. 1924 într-o familie modestă de țărani fiind primul copil al familiei Colf Mihai și Persida. „Doamna Zena” cum era cunoscută în localitate, a urmat cursurile școlii din sat unde s-a făcut remarcată printre tinerii din generația sa.

³³¹ Ca autoare a cărții apare cântăreața Florica Duma, însă întreaga activitate de transpunere a cântecelor pe note îi aparține lui Ioan T Florea

³³² Azi nu mai există decât locul

Posibilitățile materiale modeste i-au limitat accesul la învățătură, dar prin grija edililor de atunci ai comunei a fost trimisă la studii cu bursă, încât în anul 1937 figurează ca elevă a Școlii Normale din Cluj. Cedarea Ardealului în 1940 a prins-o la Cluj. Ca toate instituțiile românești Școala Normală se refugiază la Craiova.

Tânăra dascăliță și-a început cariera într-un sat din Bihor însă doar după un an se mută la Covăsânț. Funcționează aici până în anul 1968, interval în care urmează și cursurile Facultății de Filologie-Istorie a Universității „M. Kogălniceanu” din București, având-o ca profesoară pe Zoe Dumitrescu Bușulenga.

Viața sa a fost o jertfă pentru școala românească și toate forțele sale le-a pus în slujba celor care au îndemnat-o să învețe carte. Satul a fost casa sa iar covăsânțenii frații, surorile, părinții, copiii ei. Doamna Zina ne-a învățat să iubim cartea și să muncim pentru satul nostru. S-a desprins cu greu de Covăsânț, totuși, în urma unui primit un post la o școală din Timișoara. După un an se mută la Arad, la Școala Generală nr. 13, unde a predat până în 1983, la pensionare. Munca din această perioadă i-a fost răsplătită cu distincția de „profesor emerit” iar în anul 2003 Consiliul local al comunei Covăsânț i-a oferit titlul de „Cetățean de onoare”.

Prof. Vioara Ciceu

Mormântul Prof. Zenobia Pristoleanu

Arh. Călin Tătar (1956-2008)

Apartine generației de arhitecți formați la prestigiosul Institut de Arhitectură „Ion Mincu” din București (promoția 1982).

Născut la Arad în 5 ian. 1956, își petrece copilăria la Covăsânț, în casa bunicilor materni (familia Popiștean, oameni înstăriți și chibzuiți, apreciați în comunitate). Talent înnăscut pentru artă, urmează cursurile de grafică și pictură ale Școlii Populare de Arte din Arad, sub îndrumarea profesorilor Ioan Kett Groza, Lia și Ioan Cott. Primele picturi sunt inspirate de peisajele din Covăsânț.

Absolvent al Liceului „Ioan Slavici” din Arad (Colegiul Național „Moise Nicoară”), tânărul Călin Tătar impresionează prin calități intelectuale deosebite, fire originală și pasionată atât de domeniul artistic cât și de științele exacte (matematică –fizică). Sunt atu-uri care îl vor determina să aleagă un parcurs profesional complex, cel al unei cariere în arhitectură. Urmează, așadar, primii 3 ani ca student al Facultății de Construcții Timișoara, după care continuă studiile universitare pentru alți 3 ani la București. Talent excepțional, plurivalent abordează cu ușurință grafica, pictura și design-ul ambiental.

Revine în Arad ca stagiar la cunoscuta societate IMAR, fosta Fabrică de Mobilă, unde se remarcă prin proiecte valoroase destinate în special pieței externe, fapt ce îl propulsează în elita arhitecților arădeni (perioada 1982-1990). Lucrează intens, într-o atmosferă nu neapărat ostilă, dar lipsită de perspectivă și recunoaștere a valorii. Cu toate acestea, tânărul arhitect Călin Tătar reușește împreună cu o echipă de sculptori de la secția V „Artă” a Combinatului de Prelucrare a Lemnului Arad să realizeze pentru Casa Poporului (Palatul Parlamentului) piese de mobilier de o rară inspirație și execuție (Cabinet Președinte, garnitură cu elemente decorative din lemn masiv și esențe prețioase).

După 1990, se îndreaptă spre sectorul privat și devine membru al Ordinului Arhitecților din România – Filiala Teritorială Arad.

Căsătorit cu Aurora Tătar, profesor de limba franceză și prezență constantă în mediul cultural arădean, au împreună doi fii – Călin Tătar jr., specialist IT și Paul Alexandru Tătar, absolvent științe economice. Atașați și ei bunicilor din Covăsânț, au cunoscut alături de tatăl lor bucuriile copilăriei petrecute la țară, precum neuitatele „expediții” la *”izvorul domnului Florea”* (este vorba despre renumitul etnomuzicolog Ioan T. Florea). Satul, încremenit în tradiție, situat la numai 20 km de Aradul cosmopolit, a reprezentat pentru trei generații un mod de viață, uneori mai lungă, alteori mai scurtă. Arhitectul Călin Tătar își intersectează destinul cu cel al înaintașilor covăsânțeni și lasă în urmă dimensiunea lucrului bine făcut, o impresionantă colecție de documentații tehnice și planuri de proiectare, lucrări de pictură și grafică realizate în special în anii tinereții (v. Portret Avram Iancu în colecția Muzeului din Șiria). Plecat prea devreme în lumea celor drepți (noiembrie 2008), îl veghează - la Covăsânț - părinții octogenari Sia și Gheorghe Tătar.

Ileana Iuliana Schwartz
(n. Baltă)

Ileana, Iuliana Baltă – devenită ulterior Iuliana Schwartz, iar pentru larga comunitate a cititorilor, Iuliana Petrian –, a văzut lumina soarelui într-una dintre ultimele clădiri tradiționale rămase neschimbate de-a lungul anilor în Covăsînț. Gospodăria unor țărani săraci – înjumătățită de o justiție ticăloasă – este astăzi pe punctul de a deveni casă memorială.

Mândră de descendența ei covăsînțeană, fata a copilărit în valea dintre dealuri, pe care, cu toată sărăcia cronică din bucătărie, o vedea asemenea unui crâmpci de rai. Senzație ce n-a părăsit-o niciodată. Amintire devenită stare. La școală, a avut noroc în doi dascăli eminenți: profesorul de muzică, etnomuzicologul Ioan T. Florea și profesoara de limba și literatura română, Zenobia Pristoleanu. Ei au fost cei ce au insistat pe lângă părinții fetei s-o lase mai departe la învățătură și, astfel, cărându-și în spate salteaua și perna, Ileana a ajuns la Liceul Pedagogic din Cluj.

Deși repartizată departe de casă, tânăra învățătoare s-a întors la cei de unde a plecat și, drept urmare, a început o lungă carieră de dascăl suplinitor. Întrucât vremurile erau dominate nu numai de sărăcie și suspiciune generalizată, ci și de lipsa cronică de cadre specializate, o mare parte dintre vechii intelectuali fiind epurați, Ileana a ajuns de la prima intrare pe poarta școlii din Covăsînț să predea la ciclul gimnazial, la discipline unde nu erau profesori. Împreună cu profesoara Zenobia Pristoleanu, a adus în comună scriitori importanți ai țării de atunci, realizând adevărate sărbători culturale ale comunității, țărani și mai ales copiii țăranilor văzând pentru prima oară în viață un scriitor al cărui chip nu l-au putut admira până atunci decât în manualele școlare ori în paginile ziarelor. Datorită celor două profesoare, comuna Covăsînț din raionul Arad a devenit un centru cultural.

Pe urmă, după ce a absolvit și filologia din București, Iuliana Baltă a nimerit, datorită „dosarului bun”, la Arad, unde a predat la nenumărate

școli, fiind împinsă dintr-un loc într-altul, suplinitoare pe viață. Ceea ce n-a împiedicat-o să fie o a doua mamă pentru mii de copii, fiind de ajuns ca, doar ieșind în oraș, să fie oprită de nenumărați oameni, acum adulți, pentru a-și spune păsurile, cerându-i sfatul, mulțumindu-i. (Acum, când Ileana ne privește din cer, sunt uimit cum ea, care a spus întotdeauna ce a avut de spus, chiar dacă unele adevăruri ar fi putut să supere, este profund regretată de toți cei ce au avut bucuria de a o fi cunoscut, chiar și de cei pe care i-am suspectat – iată, pe nedrept – că ar fi digerat mai greu o dojană.)

Viața Ilenei s-a confundat cu școala și tot la catedră și-a cunoscut și soțul. Cu care s-a dezvoltat împreună, cu care a scris împreună, căruia i-a fost primul critic literar, la fel cum și el i-a fost primul cititor. În casa noastră, ticsită de cărți, a apărut fiul, molipsit și el de artă. În casa noastră au avut loc numeroase colocvii cu intelectuali din Arad și din afara Aradului. Ca de obicei, oaspeții s-au selectat după afinități. Gazdă bună, Ileana ședea în fotoliul ei și asculta.

Și chiar tăcând, prezența ei era stimulatorie pentru emulația ideilor și a schimburilor de informații. Ar fi incorect să enumerăm câte personalități artistice au trecut prin apartamentul nostru, fiindcă lista ar rămâne oricum incompletă, însă au fost scriitori, pictori, sculptori, muzicieni, unii de cel mai

mare prestigiu. Iar când nu ne întâlneam cu ei în calitate de gazde, ne vedeam la simpozioanele, evenimentele culturale, concertele, târgurile de carte ori vernisajele din Arad și din țară. Ori la mare, la Casa scriitorilor de la Neptun, unde am petrecut multe veri. Ileana atrăgea atenția și acolo prin modul cum știa să se îmbrace, prin buna ei dispoziție atât de molipsitoare, prin modul cum izbutea să fie inconfundabilă, chiar dacă nu depunea nici un efort pentru aceasta. Despre Casa scriitorilor de la Neptun a apărut recent o carte, dar pot fi găsite și în publicații amintiri ale unor personalități despre cele ce s-au derulat în acea oază de civilitate într-o lume tot mai cenușie. Iar figura Ilenei nu lipsește nici din acele memorii. Anii au trecut, însă Ileana a rămas aceeași, ca atunci când a fost desenată de Florica Cordescu (soția lui Eugen Jebeleanu) sau de poetul Marin Sorescu.

A iubit cărțile, care ne înconjurau din fiecare colț al încăperilor noastre. I-a iubit pe Eminescu și pe Rabindranath Tagore, pe Saint Exupery și pe Romain Gary. Era capabilă să-i recitească de sute de ori și să se entuziasmeze de fiecare dată la fel de exuberant.

N-a îndrăznit să scrie ea însăși, până ce nu și-a format cultura necesară. Și, așa cum n-are nici ea vreo vârstă, așa n-au nici cărțile ei vreo vârstă, sunt „cărți pentru copii între trei și nouăzeci de ani”, cum le dezmiarda ea însăși. Așa s-au născut colaborările din presă și, apoi, cărțile.

Cărți:

- *Această poveste despre tine este*, proză, Ion Creangă, București, 1985
- *Melinda păpușa fermecată*, proză, Ion Creangă, București, 1986
- *Ghiocul de alună*, versuri, Hestia, Timișoara, 1992
- *Pufl și Pițur*, proză, Mirador, Arad, 1998
- *O carte în două cărți, două cărți într-o carte*, poezii, Mirador, Arad, 2003,
- *Pique la Lune sau Visătorul oder Der Träumer – Omagiu lui Saint-Exupéry*, proză, ediție bilingvă româno – germană, Mirador, Arad, 2006
- *Aplauze*, poeme, Mirador, Arad, 2007
- „*Az Álmodozó*”, Mirador, Arad, 2010
- *Pique la Lune sau Visătorul/ Az Álmodozó*, ediție româno – maghiară, Dacia, Cluj, 2011

În 2009, povestea Micului Prinț în versiunea Iuliane Petrian s-a jucat la Viena.

Referințe în presa literară

„*Poezia scriiturii Iuliane Petrian este una discretă, graduală, funcțională. Basmul ei are desigur și deschidere lirică, dar este, mai ales, alimentat de sensuri grave privind rostul unei ființe tinere în viață, descoperirea acestui*

rost prin muncă, prin tenacitate, prin încercări. Deci, basmul conține implicit finalitate didactică. Iuliana Petrian, prin cartea sa de debut, scrisă cu maturitate și siguranță, îmbogățește literatura arădeană pentru copii cu un titlu, fără îndoială, valoros. ” (Vasile Dan, „Un debut în literatura pentru copii”, Flacăra roșie, Arad, 28 iulie 1985)

„Construcția e mai complicată, deci, dincolo de valențele educative ale acestei fermecătoare cărți, găsim literatura. Alte argumente: limbajul colorat, replica vioaie și inteligență, pitorescul unor personaje care se mișcă dezinvolt când în spațiul real, când în cel imaginar”. („În lumea fascinantă a copilăriei”, Florin Bănescu. Contemporanul, 13. 02. 1987)

„Scriind pentru copii, Iuliana Petrian nu trădează literatura, nici ca substanță, nici ca expresie. Asumându-și, în deplină cunoștință de cauză, rolul de călăuză, cu o nedisimulată înțelegere le despică hățișurile, le taie poteci, îi îndeamnă și-i apără cu prezența ei nestânjenitoare și, nu mai puțin, cu limba-i de o acuratețe de-a dreptul exemplară. Și încă ceva. Iuliana Petrian nu-și rezumă demersul la a iniția și la a povesti. Prin felul cum o face, ea pledează o cauză, aceea a unei țări imaginare, între fruntariile căreia viețuiesc, fără să cunoască moartea, și bunii și răii, zânele, vitejii, balaurii și zmeii, păpușile și pruncii în carne și oase, și toate făpturile inocentei fantezii, substanța copilăriei perene. Un debut, oricum, puțin obișnuit prin noutatea perspectivei propuse și, deci, cu atât mai meritoriu. ” (Viorel Gheorghită, „Iuliana Petrian, Această poveste despre tine este * Melinda, păpușa fermecată”, Familia, oct., 1987)

„De fapt ceea ce dă savoarea întâmplărilor cotidiene, evenimentelor din viața personajelor și a orașului e o ciudată coincidență de a ne regăsi în mijlocul unor personaje mai mult sau mai puțin pitorești, recognoscibile în universul familiar al autoarei. E o plăcere studiată a acesteia de a lărgi orizontul lecturii în care aștepti parcă să intri chiar tu, cititorul, indiferent de vârstă, opinii, mentalități sau pasiune pentru câini. Ori pentru pisici. E de fapt pasiunea pentru viață și literatură și o cunoaștere profundă a psihologiei contemporanilor săi pe care Iuliana Petrian o pune – întregă – în această carte minunată, nesofisticată și veselă. ” (Gheorghe Mocuța, „Maidanezii în capitalismul sălbatic”, Arca, 1, 2, 3, 1999)

„Autoare a șapte volume de proză (4) și poezie (3), perseverență în periplul său literar, Iuliana Petrian își probează creația cu fiecare nouă carte publicată. Recentul volum Aplauze (Ed. Mirador, Arad, 2007, 90 pg.) apare sub un titlu sugestiv, motivat prin aceea că propune o experiență poetică coordonată de o sensibilitate intelectuală, rezultat al armonizării dintre senzații și rațiune. Confesiunea, de o indefinibilă afectivitate, amestec

de sensibilitate și gingășie, conturează calea a tot ce este și poate deveni omenesc în vârtejul sentimentelor”, (Petre Ciobanu, „Dublu jurnal inițiativ”, Revista Ramuri nr. 10, 2008)

Premii literare:

1. Premiul Special ASLA (Palermo - 1997) pentru „*Ghiocul de alună*”
2. Premiul Asociației scriitorilor din Arad – 1998, pentru „*Pufl și Pițur*”
3. Diploma de onoare pentru merite culturale, ASLA, Palermo, 1998
4. Premiul pentru proză al Uniunii scriitorilor (filiala Arad) pentru „*Pique la lune sau Visătorul*”, 2007

Ignorând orice prejudecată, Ileana a trecut prin această lume - asemenea prezenței diafane a Visătorului - pentru a ne putea veghea apoi mai bine de pe planeta ei. Numeroasele planuri rămase în manuscrisele neterminate sunt mărturie că Ileana n-a plecat decât pentru a se mai odihni puțin.

Gheorghe SCHWARTZ

Viorel Ghe. Țigu (n. 1934)

Dr. Viorel Tigu născut în 1934 în Covăsânț, este licențiat al Facultății de Teologie de la Sibiu, al Facultății de Artă de la Timișoara și al Facultății de Istorie de la Cluj, cu un doctorat susținut în Istoria Artelor, în anul 1977, conducător de doctorat fiind academicianul Virgil Vătășianu. A activat ca muzeograf la Muzeul de Artă Veche al Mitropoliei Banatului, pe care el l-a amenajat și ca restaurator de artă veche autorizat. În anul 1971 a publicat împreună cu Longin I. Opriș volumul „*Mănăstirea Săraca*” iar în 1979 împreună cu I. D. Suciuc și Adriana Buzilă, cartea „*Catedrala Mitropoliei Banatului*” (Ed. Mitropoliei Banatului). Este autorul a 5 cărți, din care ultima poartă titlul *Un popor pentru „Domnul” Iahve* (Ed. Gutenberg Univers, Arad, 2010). Are mai multe studii publicate în România, Grecia sau Serbia, și peste 150 articole de specialitate publicate în întreaga carieră. Printre acestea se număra articolul „*Influences and Interference in the Banat and the Zarand Country (the 18th Century and the First Half of the 19th Century)*”, apărut în Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „Gh. Șincai” III-IV, 2000-2001, Tg. -Mureș.

A colaborat vreme de mai multe decenii cu IPS dr. Nicolae Corneanu, restaurând mai multe biserici considerate monumente de artă de pe raza Mitropoliei Banatului. A realizat Muzeul de Artă Veche al Mitropoliei Banatului în calitate de muzeograf principal al acestuia. În anul 2003 a restaurat biserica ortodoxă din Covăsânț.

În prezent activează în cadrul Universității „Vasile Goldiș” din Arad.

Petrică Pașca (n. 1951)

S-a născut în 5 februarie 1951 la Secaș, ca al cincilea copil al lui Gheorghe și Rafila, o familie de moți venită pe meleaguri arădene din Poiana Horii (jud. Alba). A copilărit și a urmat școala generală în Covăsânț. A învățat să cânte la fluer singur de vârsta de 5 ani, apoi în clasa a opta a primit, de la sora mai mare, un taragot cu care a plecat în 1964 la o școală la Cluj. Ajuns aici a urmat Școala Populară de Artă de pe lângă Casa de Cultură a Studenților, avându-l în perioada 1964-1968 ca profesor pe Dumitru Furdui.

În anul 1968 s-a întors la Arad, a făcut liceul și în 1971, prin concurs, s-a angajat la Filarmonica de Stat din

Arad, în Orchestra de Muzică Populară. Primele turnee în străinătate au avut loc în anul 1974, la Agrigento în Sicilia, unde au luat Premiul I, și la Reze în Franța.

Tot în această perioadă încep aparițiile la TVR și la Radio Timișoara și turneele de câte două luni prin țară. Ajung până în Bucovina.

În 1979 Orchestra de Muzică Populară a Filarmonicii din Arad scoate la Electrecord primul disc cu titlul „*Ansamblul Folcloric al Filarmonicii din Arad.*”.

În anul 1980 Petrică Pașca se angajează la U. J. C. M. Acolo se vor pune bazele „*Rapsozilor Zărandului*”.

Din 1980 până în 1990 taragotistul Petrică Pașca a luat Premiul I ca solist, la toate edițiile Festivalului Cântarea României, la care a participat.

A scos la Electrecord mai multe discuri și a făcut peste 100 de imprimări, cu orchestra și soliști, la TVR și Radio. Cu „*Rapsozii Zărandului*” au apărut la Tezaur folcloric, s-au maturizat ca orchestră.

Ansamblul „*Rapsozii Zărandului*” au înregistrat peste 100 de discuri pe vinilin.

Petrică Pașca a fost invitat la Centenarul „Constantin Brăiloiu” și a făcut înregistrări în Studioul Institutului de Etnografie și Folclor din București.

În anul 1986 a cântat la cimpoi în filmul Pădureanca, realizat după nuvela cu același nume de Ioan Slavici.

Împreună cu diferite formații de dans din județ au dat spectacole în Serbia, Ungaria, Germania, Elveția, Austria, Danemarca, Grecia.

Din 1990 până în 2001, Ansamblul „*Rapsozii Zărandului*” a funcționat ca instituție județeană cu autoritate juridică, avându-l ca manager și solist la taragot pe Petrică Pașca.

În 1991 taragotistul a fost invitat de comunitatea românească din Australia.

Primul CD scos în 1996 cu Electrecord a fost editat în Anglia.

Din 2001 ansamblul este preluat de Centrul Cultural Județean Arad iar din 2010 funcționează ca ONG. „*Rapsozii Zărandului*” participă azi la toate marile festivaluri și spectacole organizate în județ, ca invitați de onoare.

Petrică Pașca este inițiatorul Festivalului „Ioan T. Florea” din Covăsânt, ajuns anul acesta la a treia ediție. De altfel este o prezență permanentă pe scena covăsânțeană, de care îl leagă cea mai frumoasă perioadă din viață, copilăria și primele încercări de a cânta la un instrument de suflat.

Visurile din copilărie i s-au împlinit. La 21 mai 2012, Petrică Pașca a participat la prima ediție a Festivalului al Taragotului din Țara Zărandului, urcând a câta oară pe scenă alături de maestrul Dumitru Fărcaș, profesorul lui de odinioară.

De-a lungul carierei sale muzicale Petrică Pașca a fost recompensat cu mai multe premii:

Premiul I ca solist instrumentist la mai multe ediții ale Festivalului Cântarea României;

Premiul de excelență al CJA;

Premiul Patrimoniului Cultural Național;

În semn de recunoștință pentru talentul său, Consiliul local al Comunei Covăsânt i-a oferit titlul de „Cetățean de onoare”.

Dr. Conf. ing. Virgil Ciutină (n. 1966)

S-a născut la 14 feb. 1966 în Covăsânt. După ce urmează cursurile Școlii generale din Covăsânt, în perioada 1980-1984 continuă studiile la Liceul Agroindustrial din Miniș.

În perioada 1985-1989 urmează cursurile Institutului Agronomic Timișoara obținând Diploma de Inginer Agronom. În anul 2001 obține titlul de Doctor în Științe Agricole la Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului, Timișoara.

La absolvirea Institutului Agronomic a lucrat vreme de 3 luni (oct. 1989-ian 1990) la I. A. S. Barața, apoi din 1990 până în 2004 a fost angajat ca cercetător la Stațiunea de Cercetări Vini Viticole din Miniș. Din 2004 activează la Facultatea de Inginerie Alimentară, Turism și Protecția Mediului a Universității „Aurel Vlaicu” Arad.

Brevete

- 2003-Brevet pentru portaltoiul de viță de vie Berlandieri x Riparia Kober 5 BB5;
- 2003-Brevet pentru clonarea de viță de vie Steinschiller 90;
- 2003-Brevet pentru clonarea de viță de vie Majarcă albă 204.

Activitatea științifică

Articole publicate în străinătate:

– Studies regarding genetic incompatibility for some Vitis viniferavarieties cultivated in Arad wine-growing habitat– Bull. of University of Agricultural Sciences and Veterinary Medicine Cluj-Napoca, 2008, vol 65 (1), p. 56-61, Editura AcademicPres Cluj-Napoca, ISSN 1843-5246, Electronic ISSN 1843-5386

- MUREȘAN CLAUDIA, CIUTINA, V., S. PALCU, L. HALMAGEAN, *Comparative analysis of physicochemical characteristics for red superior wines obtained in the western part of Romania*; Bulletin of University of Agricultural Sciences and Veterinary Medicine, Cluj Napoca, vol. 65, 2008, pg. 475-476; ISSN 1843-5246

- MUREȘAN CLAUDIA, CHIȘ S., CIUTINA V., PALCU S., *The evolution of phenolic compounds during technological process at superiors red wines from*

Burgund variety, Cercetări științifice – „Horticultură/Inginerie genetică”, Seria a XIIa, Ed. Agroprint Timișoara, 2008, pg. 102-105, ISSN 1453-1402

-V. CIUTINA, DORINA CHAMBRE – *The wine way in the Arad winery – source of social-economical development and recreation*, Sentieri dell'innovazione nel territorio. 2006, Pg. 125-135 Editrice Universitaria Udinese, Udine, ISBN 88-8420-324-4

Articole publicate in periodice recunoscute de CNCSIS

- CIUTINA VIRGIL, MUREȘAN CLAUDIA, 2008 – *Extreme meteorological phenomenon recorded in Arad as effect of global warming*, Scientific and Technical Bulletin, „Aurel Vlaicu” University of Arad, Series:

Chemistry, Food Science & Engineering, vol. 13, **2008**, pg. 167-172, ISSN 1582-1021

- CLAUDIA MUREȘAN, **VIRGIL CIUTINA**, ION CALINOVICI, SIMONA CRIȘAN – The evolution of colour intensity at superiors red wines from Burgund variety obtained in Miniș and Murfatlar Vineyards, Annales of the University of Craiova, **2006**, 163-166

- CLAUDIA MUREȘAN, **VIRGIL CIUTINA**, ANCA DICU, LUCIAN HĂLMĂGEAN – The physicochemical characteristics of red wines obtained from Burgund variety from Miniș vineyard, Bulletin of University of Agricultural Sciens and Veterinary Medicine, Cluj Napoca, **2006**

- CLAUDIA MUREȘAN, ANCA DICU, **VIRGIL CIUTINA**, SERGIU PALCU – Enzymatic mixtures utilisation in superior red wines obtaining technology, Scientific and Technical Bulletin, Aurel Vlaicu University of Arad, **2006**, ISSN 1582-1021, pg. 152-155.

- **V. CIUTINA**, T. PORDUMAR -Tehnologie viticolă biologică în podgoria Miniș-Măderat., Cercetarea științifică, USAMVB Timișoara seria a VI-a, 2002. 136-149.

Cărți și lucrări de specialitate publicate în ultimi 5 ani

- CHIȘ, S., CIUTINA, V., - *Agricultură*, Editura Universității Aurel Vlaicu Arad, 2006, ISBN 973-752-024-6, 240 pg.

-V. CIUTINA, *Biometeorologie și Bioclimatologie*,. Editura Mirton Timișoara, 2004, ISBN 973-661-480-8, 216 pg

-V. CIUTINA, M. ZAMFIR, *Agrometeorologia*., Editura Marineasa Timișoara, 2004,

ISBN 973-631-192-9, 109 pg

-A. MIHALCA, I. FLUIERAȘ, G. BALLA, W. SZIKLER, V. CIUTINA, R. PUICĂ, *Aprecierea calității vinurilor prin degustare. Inițiere pentru amatori*, Editura Multimedia Internațional Arad, 2004, ISBN 973 - 9445-61-6, 205 pg

-L. HĂLMĂGEAN, I. CALINOVICI, M. ZDREMȚEAN, S. CHIȘ, V. CIUTINA, *Genetica*, Editura Universității „Aurel Vlaicu Arad”, 2004, ISBN 973 -9361-77-3:

Proiecte de cercetare

- Programul de cercetare „Orizont 2000”, Contracte de cercetare încheiate cu Institutul coordonator de Cercetări pentru Viticultură și Vinificație Valea Călugărească din cadrul Academiei de Științe Agricole și Silvici „Ion Ionescu-Sisești”; Membru în colectivul de cercetare (1990-1996)

- Elaborarea unei tehnologii de cultură ecologică a viței de vie pentru zona de vest a țării,

Proiect în cadrul Programului de Cercetare „Relansin”, continuat cu alte teme până în 2003; Director de program și membru în colectivul de cercetare (2000-2003).

- BIOSUN ROMÂNIA ITALIA; Cercetări privind influența irigației și a fertilizării asupra proceselor de creștere și producție la soia; proiect continuat cu alte teme până în 2009. Membru în colectivul de cercetare (2005-2009)

Membru al asociațiilor profesionale:

- Asociația de Cercetare Multidisciplinară Timișoara,
- Societatea Română de Chimie
- Asociația Specialiștilor de Industrie Alimentară din România

CAPITOLUL XI

Prezentul și viitorul comunei

Proiecte realizate de Primăria Covăsânt în perioada 2008 - 2012:

Pod peste Valea Covăsânt

Reabilitare clădirea administrației publice locale, școală, dispensar, cămin cultural, teren de sport multifuncțional

Construirea Taberei Ortodoxe de Păstrare și Conservare a Tradițiilor

Asfaltare în incinta taberei ortodoxe

Organizarea Festivalului de folclor Ioan T. Florea, al Festivalului Românilor de Pretutindeni, al Festivalului Vinului în Podgorie și al Festivalului colindelor de Crăciun.

Centrul zonal de tineret

Centrul de tineret Covăsânt

Centrul de tineret Covăsânt a fost înființat în aprilie 2007 la inițiativa lui Drăgan Cristian, directorului Direcției pentru tineret, în prezent Vicepreședinte al Consiliului Județean Arad și a Consiliului local Covăsânt. Este un centru de informare și consiliere pentru tineri, care se adresează tinerilor cu vârste între 14-29 ani.

Conducerea Centrului de tineret este formată din Stoica Valentin Cristian – Președinte Atlantis, Vereș Roxana Anamaria-Administrator Centru, Danile Negoci-Responsabil IT, Bolovan Olivian Daniel –Administrator Website, sub coordonarea lui Raul Pașcalău, Director Executiv Adjunct DJST Arad.

Centrul este dotat cu calculatoare cu acces la internet, videoproiector, scannere, fax, tv prin cablu etc. Din 2008 cei interesați au putut participa în cadrul centrului la cursuri de limbi străine (engleză, germană), la activități

cultural-educative (proiecții cinematografice, cursuri de formare profesională). De asemenea își pot petrece timpul liber jucând șah, remi. Centrul de tineret a organizat diferite competiții (Cupa Mărțișor, Cupa Prieteniei etc.)

Din 2008, în parteneriat cu Milenium Center și Ofensiva Tinerilor, în Covăsânț s-au derulat două proiecte EVS (Serviciul European de Voluntariat) - Cultural Clusers și Branding New Europe - cu participarea unor tineri voluntari din Germania, Franța, Olanda, Letonia, Anglia etc.

Tot în cadrul Centrului de tineret la inițiativa lui Raul Pășcălău și Stoica Valentin a fost înființat Ansamblul de dansuri „Podgoreni Covăsânț”.

Proiecte de investiții pentru următorii ani

Prin accesarea de fonduri europene-Măsura 322 se prevede:

- Modernizarea și asfaltarea străzilor-1, 5 km
- Extinderea rețelei de apă potabilă-1, 4 km
- Canalizare 6, 5 km și stație de epurare
- Înființare centru servicii sociale tip „After School”
- Dotarea Căminului Cultural cu mobilier, aparatură audio și costume populare pentru formația de dansuri.
- Dotarea Serviciului pentru Situații de Urgență cu mașini și utilaje pentru stingerea incendiilor
- Amenajare trasee turistice

Potențialul turistic al comunei

Comuna Covăsânț este unul din cele mai importante puncte de acces spre culmile domoale ale Munților Zărand, mai multe trasee turistice marcate pornind de pe teritoriul acesteia.

Pe lângă bogăția peisajelor deprinse de pe înălțimile Zărandului, comuna dispune și de un impresionant fond turistic de origine antropică. Cele mai atractive puncte pentru cei care trec pe raza comunei sunt:

- Turnul Bisericii din secolul al XIV-lea și Cetatea „Tornea”
- Urmele cetății de pământ Hindec
- Turnul unei impresionante biserici datate din secolul al XIV-lea

- Tabăra ortodoxă de creație și conservare a tradițiilor românești
- Muzeul Bisericii Ortodoxe din Covăsânț

În localitate există un Centru de informare turistică.

La aceste atracții turistice, pentru cei interesați de manifestări tradiționale autentice, Primăria organizează de patru ani în Covăsânț: Festivalul de folclor Ioan T. Florea, Festivalul Românilor de Pretutindeni, Festivalul Vinului în Podgorie și Festivalul colindelor de Crăciun.

Festivalurile adună în felul acesta în localitate soliști, coruri, ansambluri și formații de dansuri renumite din țară și din străinătate.

BIBLIOGRAFIE

- Bajo Joszef,
1911, *Organizarea școlilor populare în Ungaria*, trad. P. Pipoș, Arad, 1911
- Barbu, Mircea, Ivanof, Eduard
1980, *Evoluția istorică a zonei Aradului până în secolul al X-lea*, în
Studii privind istoria Aradului, Edit. Politică, București, 1980
- Bâru Nicolae
[1937], *Monografia comunei Covăsânț*, lucrare manuscrisă
- Botiș, Teodor
1922, *Istoria Școlii normale (Preparandiei) și a Institutului teologic
din Arad*, Arad
- Caciora, Andrei, Glück, Eugen
1980 *Cnezate și voievoodate românești arădene*, în Studii privind istoria
Aradului, Ed. Politică, București
- Ciceu, Vioara,
1995, *Aradul și mișcarea memorandistă*, dactilo
- Cucu, Vasile
2002, *Monografia Mănăstirii Feredeau*, Timișoara
- Dudaș, Florian
1981, *Zărandul*, București
- Florea, Ioan T.
1975, *Folclor muzical din județul Arad. vol. I 500 melodii de joc*, Arad
1997, *Scrieri etnomuzicologice*, Editura Mirador, Arad

Gheorghiu, Teodor Octavian

1985, *Arhitectura medievală de apărare din România*, București

Giurăscu, Constantin C

1977, *Probleme controversate în istoriografia română*, Editura Albatros, București

Glück, Eugen, Roșuț, Nicolae

1978, *Aradul și mișcarea memorandistă*, vol. II, Arad

Grigore, Delia

1999, *Modelul nomad în existența rromilor și identitatea non teritorială*, Minoritățile între identitate și integrare, Ed. Complexul Muzeal Arad, Arad. 95-113.

2001, *A halálkep és a temetési szokások hazományos, roma megközlítése Romaniai kalderás*, în *Cigány néprajzi tanulmányok*, Budapest, p. 86-90

Guțan, Manuel

2003, *Istoria administrației publice românești*, Edit. Universității „Lucian Blaga”, Sibiu

Kovách Géza,

f. a. *Structura internă și dezvoltarea proprietăților în comunele din comitatul Arad după reglementarea urbană din 1771 până la anul revoluționar 1848*, Populație și Societate. Studii de demografie istorică vol. II, sub redacția Acad. prof. Ștefan Pascu, Cluj, p. 129-188

1977, *Țărănimea arădeană în timpul reglementării urbane din 1771-1772*, Ziridava, VIII, Arad, p. 125-163

1979, *Aspecte demografice în părțile Aradului până în secolul al XVIII-lea*, în Ziridava, XI, Arad, p. 285-290

1987, *Conscripția satelor arădene la 1828*, în Ziridava, XV-XVI, Arad, p. 105-123

Luca, Adrian Sabin

1999, *Sfârșitul eneoliticului pe teritoriul intracarpatic al României*, Alba Iulia.

Manea, George

1981, *Un manuscris din anul 1805 despre viticultura județului Arad*, în *Ziridava*, XIII, Arad, p. 327-341

1982, *Inventarul viticol din Podgoria Aradului*, *Ziridava*, XIV, Arad, p. 463-472

Márki Sándor

1892, 1895, *Arad vármegye és Arad szabad királyi város története*, I-II, Arad

Maxim, Zoia

1999, *Neo-eneoliticul din Transilvania*, Cluj-Napoca

Medeleanu, Horia

1982, *Un document din secolul al XVIII-lea referitor la viticultorii din Arad*, în *Ziridava*, XIV, Arad, p521-524.

Mihalca, Alexandru

2001, *Aspecte din istoria agrară a județului Arad, Partea a II-a- perioada interbelică*, Ed. Multimedia, Arad

2007, *Viticultura arădeană după anul 1944*, vol. II, Editura Multimedia Internațional, Arad

Mihalca, Alexandru, Crăciun, Avram, Chiper Gheorghe

1995, *Aspecte din istoria agrară a județului Arad, Partea I-a Până la Marea Unire*, Arad

Milecz Janos,

f. a., *Kovászinczi templom és tornyom a XIV. századból*, în *Délmagyar tört. ért.* 25

Pascu, Ștefan

1979, *Voievodatul Transilvaniei*, vol. II, Cluj-Napoca

Pârvulescu, Mihai

2003, *Școală și societate. Contribuție la cunoașterea formării elitelor românești din Banat în secolul al XIX-lea*, Ed. Excelsior Art, Timișoara

Popeangă, Vasile

1974, *Un secol de activitate școlară românească în părțile Aradului 1721-1821*, Arad

1979, *Școala românească din părțile Aradului la mijlocul secolului al XIX-lea 1821-1867*, Arad, 1979

Rădulescu, Adriana

2008, *Rituri de protecție în obiceiurile funerare românești*, Editura Saeculum I. O., București

Franz Rimmel Franz - Kremm Werner,

Nevoia de bulibașă și de crisnitore, în *Multiculturalism și identitate etnică în Europa*, Colecția minorități 7, Ed. Complexul Mureal Arad, Arad, 2006, p. 431-442

Roz, Alexandru- Kovách Géza,

1997, *Dicționarul istoric al localităților din Județul Arad*, Arad

Rusu, Adrian Andrei- Hurezan, George Pascu

2000, *Biserici medievale din județul Arad*, Complexul Muzeal Arad, Arad

Rusu, Raularian

2007, *Organizarea spațiului geografic în Banat*, Editura Mirton, Timișoara

Sabău, Sorin

1998, *Proprietatea asupra pădurilor în vechile plase Hălmagiu, Sebiș și Târnova înainte și după reforma agrară din 1921*, în *Ziridava*, vol. XXI, Arad

Sigmirean, Cornel

2000, *Istoria formării intelectualității românești din Transilvania și Banat în Epoca Modernă*, Presa Universitară Clujană

Somogyi, Gyula

1913, *Arad Szab. Kir. Város és Arad Vármegye Községeink Leirása*, Arad

1937 *Școala Vremii*: Nr. 4, aprilie

1938, *Școala Vremii*: Nr. 10, decembrie

1940, *Școala Vremii*: 3-4 martie-aprilie

Șeran, Corina Viorica

2009, *Privghiul ca act ritual la rromii și românii din Covăsânț (Jud. Arad)*, în *Integrare, autonomie și dialog intercultural*, Colecția minorități 10, Editor Complexul Muzeal Arad, Arad, p. 166-183

2011, *Cercetare empirică privind problematica strigoizării în Podgoria Aradului*, în *Teme actuale în cercetarea etnologică și antropologică. Studii și comunicări*, Editori: Alina Brânda, Ioan Cuceu, Cosmina Timoce, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca, p. 31-51

Țârcovnicu, Victor

1978, *Istoria învățământului din Banat până la anul 1800*, Ed. Didactică și pedagogică, București

Țigu, Viorel

1990, *Localități românești în decursul istoriei. Comuna Covăsânț, județul Arad*, în *Anuar de etnologie-artă-istorie-Lingvistică IV*, Editura Mirton, 1990, p. 43-80

Vesa, Pavel

2000, *Biserici de mir arădene între tradiție și modernitate*, Ed. Mirador, Arad

2006, *Episcopia Aradului. Istorie. Cultură. Mentalități (1706-1918)*, Editura Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca

2008, *Clerici cărturari arădeni de altădată*, Editura Gutenberg Univers, Arad

Wlislöcki, H. v.,

2000, *Despre poporul nomad al rromilor. Imagini din viața rromilor din Transilvania*, Ed. Atlas, București

ANEXE

Cuvinte străine intrate în vocabularul viticol românesc

Cuvinte de origine latină

storcătoare-extorquere
călcătoare-calcatorium
butoi-butis
doagă-doga
fund-fundus
cerc-circus
cep-cipus
sapă-sapae

Cuvinte de origine slavă

Cosor-cosori

Cuvinte de origine maghiară

cadă-kad
șeitău-sajtó
pâlnie- tölcsér
dărălău- darál
ciumuslău- csomos

Cuvinte de origine germană

șofei- schafel

Cronica satului**Însemnări meteorologice³³³**

-În 1769 noemvr. 11 s-a dezlănțuit asupra Covăsânțului o furtună atât de puternică încât a scos arborii din pământ și pomii, apoi parii din vii, a luat acoperișurile de pe casele oamenilor rămânând gardurile așa că dimineața Covăsânțul a fost o adevărată ruină, era o jale de nedescris, au fost mulți morți și răniți.

-În a. 1774 s-a abătut asupra Covăsânțului un adevărat orcan așa de puternic cum nu s-a mai pomenit. S-a început la ora 6 seara cu fulgere și tunete și trăznete, care a durat până după miezul nopții, a trăznit o mulțime de arbori și case, victime omenești nu s-au înregistrat, dar s-au aprins case, a lovit vite, era o groază așa de mare, încât oamenii credeau că e sfârșitul lumii.

-În a. 1780 fiind un an ploios în lunile Maiu, Iunie și Iulie a făcut pagube mari.

-În a. 1781 la 18 Martie ora 7 seara au început fulgere, tunete și trăznete, așa încât a speriat întreg satul iar în dimineața următoare a căzut o grindină ca nucile, a acoperit pământul apoi a nins.

-În a. 1781 Iulie 10 în dimineața zilei ora 3 au fost trăznete, și tunete atât de cumplite încât oamenii s-au sculat din somn s-au aprins mai multe case.

-În a. 1794 a fost o secetă încât nu s-a făcut nimic, nici iarbă, nici bucate, așa că în lipsă de nutreț oamenii trebuia să vândă vitele pe nimic, era mai

³³³ Nicolae Băru, op. cit. p. 79-81

multă carne decât pâne. Oamenii tăiau vitele, sărau carnea sau o afumau.

-Tot în a. 1794 a fost o foamete care a ținut aproape doi ani.

-În a. 1792 la 13 Dec. a fost o furtună cu zăpadă după care a urmat ger cumplit.

-În a. 1793 pe lângă ploi a fost o căldură caniculară

-În a. 1797 la 19 Oct. ora 4 dimineața s-a observat un cutremur și s-a repetat la ora 10 ziua. S-au crepat pereți s-au resturnat coșuri și s-au ciocnit mobilele din casă.

-În a. 1798 a fost un an plin de conturbări atmosferice, fulgere, tunete, trăznete, furtuni, orcan, cicloane, producând pagube f. mari

-La 1 Mai 1814 a fost atât de frig că au înghețat viile.

-În 15 Oct. 1834 la ora 8 dimineața a fost un cutremur mare care a durat 3-4 secunde, urmat de pocnituri atmosferice. S-au clătinat icoanele pe pereți și mobilele.

-La 8 Iulie 1835 a fost o grindină care a distrus toate sămănăturile.

-În 1836 în ziua de 8 și 14 mai a nins și a înghețat tot.

-În 1841 a fost o căldură mare de 44 de grade la 18 Iulie.

-În 1888 la 18 Iunie la ora 3 dimineața a fost o grindină foarte mare, cât nucile.

-În 1935 Maiu 3 după Paști Vineri au înghețat viile, pomii și legumele.

-În 1955 a nins și a înghețat în ziua de Sf. Paști, 17-18-19 aprilie.

CUPRINS

CAPITOLUL I	
Cadrul natural.....	5
CAPITOLUL II	
Istoria comunei.....	11
CAPITOLUL III	
Populația	67
CAPITOLUL IV	
Organizarea administrativă	74
CAPITOLUL V	
Secvențe din viața economică a comunei	84
CAPITOLUL VI	
Viața și cultura tradițională	107
CAPITOLUL VII	
Viața bisericească.....	190
CAPITOLUL VIII	
Învățământul	213
CAPITOLUL IX	
Viața culturală	248
CAPITOLUL X	
Fii satului, oameni de seamă.....	254
CAPITOLUL XI	
Prezentul și viitorul comunei	277
BIBLIOGRAFIE.....	280
ANEXE	285